David K. Wyatt

SEAsia
DS
582
.S36
1931x

สำเนาพระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

มีพระราชทาน

พระยาบุรุษรัตนราชพลิลศ (นพไกรฤกษ์)

พิมพ์ในการบำเพ็ญกุศลน้อมเกล้าฯ อุทิศถวาย

ณวัดเบญจมบพิตร์

เมื่อปีมะแม พุทธศักราช ๒๔๗๔

Vernon R. Alden Library
David K. Wyatt Southeast Asia Collection

หนังสือเล่มนี้เป็นหนึ่งในชุดห้องสมุดส่วนตัวของ
ท่านศาสตราจารย์เดวิด วัยอาจ
อัจฉริยะบุคคลทางประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ห้องสมุดอัลเดนแห่งมหาวิทยาลัยโอไฮโอ
ได้รับเกียรติและความไว้วางใจให้เป็นที่เก็บ เผยแพร่ผลงานอันยิ่งใหญ่
และอมตะของท่าน เพื่อเป็นแหล่งความรู้แก่บรรดาอาจารย์ นักศึกษา
และผู้ใฝ่รู้จากมหาวิทยาลัยแห่งนี้สืบต่อไป

OHIO UNIVERSITY

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
Lyrasis Members and Sloan Foundation

http://www.archive.org/details/samnaophrartch00chul

235181 3
T

สำเนาพระราชนิติกเลขา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

มีพระราชทาน

พระยาบุรุษรัตนราชพลิลภ (นพ ไกรฤกษ์)

พิมพ์ในการบำเพ็ญกุศลน้อมเกล้าฯ อุทิศถวาย

ณวัดเบญจมบพิตร์

เมื่อปีมะแม พุทธศักราช ๒๔๗๔

S.C
Aga
DS
582
S 36
1931

OHIO UNIVERSITY
LIBRARY

ศุทิลงกรณ์ ร.ม.

นักเรียนสุภาพิศด (นพ) ชั้นปีที่สี่ที่
ได้ทรงเป็นไข้ที่ถูกตรวจเห็นเป็นเรื่อง
เนื่องในงานวันที่ ๑๑ ๕

คำนำ

ในปีนี้ได้มีการบำเพ็ญกุศลที่วัดเบญจมบพิตรเป็นการพิเศษเพื่อน้อมเกล้า ฯ อุทิศถวายสนองพระเดชพระคุณ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยะมหาราชผู้ทรงพระมหากรุณาธิคุณอันล้นเกล้า ฯ หาที่สุดมิได้

อนึ่ง พระราชหัตถเลขาที่ได้รับพระราชทานมีอยู่มากหลายฉะบับ สมควรจะรวบรวมพิมพ์สำเนาขึ้นในคราวงานนี้ เพื่อเป็นที่ระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณซึ่งได้มีมาแต่หนหลัง จึงได้จัดพิมพ์ขึ้นดังที่ปรากฏในเล่มสมุดนี้

น. ณ ปัตตลุง

กรุงเทพ ฯ

วันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๔

ให้ไปเอาตัวมาไว้ที่ลิ้นชัก ให้ทราบว่าให้เป็นผู้ใหญ่ทางเป็นที่ไปเที่ยวตามหนังสือ
ที่มีที่ ให้เปลี่ยนที่ไปเที่ยว ท่านประกาศมิให้เที่ยวตามใจชอบ ร.ศ.๑๑๕

ที่ ๗/๔๑๓ พระที่นั่งจักรีรมหาปราสาท

วันที่ ๑๑ กรกฎาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๗

ถึงเจ้าหมื่นสรรพเพ็ชภักดี

ด้วยเรือเพิ่มหาดเล็กป่วยเสีย ไม่ได้มารับราชการช้านานนั้น ควรจะต้องตัวหนัก ผู้ซึ่งรับราชการปี ๑ ยอมให้ป่วยฤๅลารับเงินเต็มได้เพียงปีละ ๑๐ วัน ถ้าหากว่าได้รับราชการเสมอไปถึง ๓ ปี หยุดได้ทอดเดียว ๑ เดือน คงได้เงินเดือนเต็ม ถ้าในปี ๑ มีเวลาหยุดกว่า ๑๐ วันขึ้นไป ให้ตัดเงินเดือนเดือนหนึ่งในเวลาที่หยุด ถ้าไม่ได้มารับราชการปี ๑ ตั้งแต่ ๖๑ วันขึ้นไป ให้ตัดเงินเดือนตามรายวันที่ไม่มานั้น ส่วนผู้หมั่นมากควรที่จะให้รางวัลได้นั้น ก็ให้ให้รางวัลตามสมควร แต่เมื่อจะขึ้นจะลดถ้าเสมอไปเป็นอัตราให้บอกเหตุผลไปยังกรมพระคลังข้างที่เสียด้วย ถ้าจะขึ้นลดคะเพาะเดือนให้หมายเหตุไปที่ท้ายชื่อในฎีกาเบิกทีเดียว ว่าขึ้นลดเพราะเหตุเช่นนั้น ๆ แต่ถ้าจะเปลี่ยน

อัตรา เบี้ยเงินเดือนคนที่ได้ราชการมากฤๅลดเงินเดือนคนที่ไม่ได้ราชการ ไม่เป็นการละเพาะเดือนจะเป็นการคิดต่อไปแล้ว ให้จดหมายออกกรมพระคลังข้างที่ให้ทราบที่พระชั้นลดนั้นคราวเดียว ไม่ต้องมาเข้าปรึกษาเสมอไป

สยามินทร์

สรรพเพิ่ม

วันนี้เวลาทุ่มครึ่ง จะมีนเจ้ากับลูกเขยกราวส่ง ชายบุคล ๑ กเวลาหนึ่ง นั่งเข้าไทยยกตั้งสำรับกาวเกย ไม่ใช่อย่างเลี้ยงแขก ผู้นั่งโต๊ะคือ ๑ ชายบุคล ๑ โต ๓ เล็ก ๔ หญิงกลาง ๕ หญิงเล็ก ๖ อาภา ๗ กรมสมมต ๘ กรมดำรง ๙ กรมพิทย์ ๑๐ กรมมุนพงศ์ ถ้ากรมพิทย์ยอกป่วยก็แล้วไป ถ้าจะมาได้ ประวิตร์มาถึงให้มา ถ้าประวิตร์ยังไม่มา ให้เรียกเจ้าพระยาสุรวงศ์เข้ามา

สยามินทร์

"ชายบุคล" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงวลพบุรีรามเทพ

"โต" พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

"เล็ก" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ

"หญิงกลาง" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนศรีสัชนาลัยสุรกัญญา

"หญิงเล็ก" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนกุ่ทองเขตต์ขัตติยนารี

"อาภา" กรมหลวงชุมพรเขตต์อุดมศักดิ์

"กรมสมมต" กรมพระสมมตอมรพันธุ์

"กรมดำรง" สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ

"กรมพิทย์" กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา

"กรมมรุพงศ์" กรมขุนมรุพงศ์ศิริพัฒน์

"ประวิตร์" กรมหลวงปราจิณกิติบดี

"เจ้าพระยาสุรวงศ์" เจ้าพระยาสุรวงศ์วัฒนพิศิษฐ์ (โต บุนนาค)

ส่วนที่เป็นการพระราชทานเลี้ยงส่ง สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนลพบุรีราเมศวร์ ที่จะเสด็จไปศึกษาวิชาในยุโรป

สรรพเพิ่ง

เรื่องคืนนี้ลมนักหนา เห็นว่าถ้อยหมู่ความต่างรวมหา
มหัศจรรย์ทั้งสองท่านคว่าขาว ถ้าไม่มีกางเกงกำมา
ให้บอกมาให้รู้ จะได้นุ่งขาวไป

(ทั้งนี้ยังเป็นพระราชหัตถเลขาพระองค์เจ้านเรศ)

พระที่นั่งบรรณาคมสรณีย์

วันที่ ๒๒ มิถุนายน ร.ศ. ๑๒๒

ถึงสรรพเพ็ธ

ด้วยการที่จะจัดเรือนสุขมาลนั้นเยน ๆ อย่าง คิด
อย่างจะได้ดีจะอยู่ทรง แต่ห่างนั้นที่ละเพาะในเวลาน
แต่ก็การแต่งพยายามที่จะใกล้ละเลียอย่าให้ผิดเวลา
งานแล้วต้องรีบจัดไปบ้างก็ต่างกันบ้าง ได้จัดเรียงตาม
แบ่งแต่ละเพาะที่จำเป็น

ห้องที่จำได้ในเวลานี้ ซึ่งได้กะไว้นั้น

[illegible]

อันใด นอกจากมีไฟ

[illegible]

และไฟก็พอแล้ว

๑ ส่วนล่างหน้าต่างไปข้างตวันออก เป็นที่พวกเจ้าพนักงานนั่ง ที่จริงแกกองกับพนักงานก็ได้ น่าจะให้เขานั่งก็ตาม

๑ ถัดข้างไปอีกห้องหนึ่งตรงหัวมุม เป็นที่ข้าราชการผู้ใหญ่ที่เป็นเจ้าพนักงานนั่งเสียทางอื่น ให้ข้าราชการนั่งเสียทั้ง ๒ ห้องก็ได้

๑ ห้องยาวเลยไปข้างใต้ เอาเป็นที่เสบียงข้าราชการ

๑ ห้องเล็กเลียบถัดห้องยาวไปอีกหน่อย เอาเป็นที่เสบียงเจ้าพนักงาน ไม่ต้องตั้งโต๊ะเขียน ถ้าเป็นเจ้าต้องเป็นสุดท้ายนี้ ที่จริงถ้าเป็นไม่ตกสนามหญ้าตรงนี้จะดีกว่าสำหรับพวกพิณพาทย์และเจ้าพนักงานอยู่ก็ดี ถ้าหากว่าเสียงเหล่านั้นหอนล้วก็ไม่จำเป็นน่าจะกั้นมาตุ่มสานสกัดให้เป็นช่องหน้าเวทีเดียวก็ดี คงดีกว่าเสียงดูเป็นการลดวกดี ไม่ต้องเอียงๆ ล่ะๆ ต่อข้างใน เพราะข้างในคงจะเข้าประตูด้านตวันออก ซึ่งใกล้กับห้องเสียงเจ้าพนักงานนั้น

๗ ห้องที่เป็นมุขยื่นเข้าไปข้างในด้านตวันตก ห้องใช้เป็นที่เลี้ยงเจ้านายและข้าราชการตามแต่จะคัดเลือก คือถ้าเจ้านายน้อยข้าราชการก็เข้าได้มาก ถ้าเจ้านายมากข้าราชการก็ต้องไปห้องยาว

๘ ห้องชนิดหลังบรรไดเข้าไป ต่อไปภายหน้าจะเป็นห้องนอน แต่ในครั้งนี้เป็นห้องรับแขกอย่างนั่งเล่น ๆ ชั่วคราว

๙ ห้องถัดเข้าไปอีกห้องหนึ่งที่ตรงหัวมุข เป็นที่รับแขกจริง ๆ ต่อบัดนี้และภายหน้า

๑๐ ห้องยาวเลี้ยวไปข้างใต้ เป็นห้องนั่งอย่างข้างไทยที่จะรับแขกเข้าจะเครื่องทองเงิน ลายมัน ท่านเกลียวไม่จำจะต้องเข้าก็ได้ ในความนี้เป็นห้องสวดมนต์

๑๑ ห้องสี่เหลี่ยมนั้นไป ใช้เป็นห้องนอนครั้งนี้และต่อไปภายหน้า

๑๒ ห้องมุขยื่นออกไปข้างตวันตกสองห้องนั้น ต่อไปคงจะเป็นที่รับแขกจริงแต่อย่างไทย เพราะห้องรับ

แขกที่จัดโต๊ะเก้าอี้ไว้นั่น หาใช่รับแขกจริงๆ ไม่ ห้องสองห้องนี้ในเวลางาน ห้องเล็กข้างเหนือนั่งฟังสวดมนตร์และรับแขก ห้องยาวข้างใต้เป็นห้องเจ้าบ่าวข้างใน ห้องตั้งเก้าอี้ให้พลกัน ยืมเก้าอี้อื่น จัดเหมือนห้องรับแขกข้างหน้า ซึ่งจัดที่ห้องริมบรรไดนั้น

๑๓ ต่อห้องน้ำห้องบรรไดไปถึง ห้องยาวจัดเป็นห้องนั่งอย่างเดียวกับห้องสวดมนตร์

๑๔ ต่อไปอีกห้องหนึ่งเป็นห้องนอน ทีหลังจะย้ายมาอยู่ห้องริมบรรไดด้านหน้า เพราะฉะนั้นในห้องสองห้องนี้ ถ้ายังไม่ควรจะให้ฝ่าบำรุงเพราะอุปมาที่จะต้องย้ายมา ก็อย่าให้ตกตะลุ่มลืมให้ยับเยิน ห้องยาวนั้นบางทีจะกลายเป็นที่เก็บของ

๑๕ ห้องมุมสุดข้างใต้เป็นห้องนอนทั้งคราวนี้และต่อไป จัดคงที่ได้

๑๖ ห้องถัดออกมาข้างตะวันตกเป็นห้องนั่ง จัดคงที่ได้

๒. ห้องยาวต่อออกไปข้างหลัง เป็นห้องที่ขวางเดียว ข้างใน นั่งกับพื้น

๓. ห้องขึ้นล่างตรงกันไปทั้งสิ้น ที่เดียวข้างใน เหมือนกัน ใช้นั่งกับพื้น

[illegible] ใช้รู้พอเป็นเลา ๆ ไว้ดังนี้ แต่เรื่องนั้นผ่าน [illegible] ความ[illegible] หน่อย [illegible] ในเรื่องนี้เท่า เป็นหน้าที่กรมพิทย์ แลหนังสือ [illegible] ควรรู้ [illegible] ดีกว่าอีกมาก ส่งเข้าเล่มเป็นเรื่องเป็นราวสืบไป [illegible] ทั้งสิ้นรวมอยู่ [illegible] เรื่องนี้ [illegible] กรมพิทย์ [illegible]

สยามินทร์

"เรือนกุฎมาส" [illegible] ในพระบรมมหาราชวังที่สร้างขึ้นใหม่

"กรมพิทย์" กรมรุนพิทยาคมพุทธิศาสตร์ เสนาบดีวังในในเวลานั้น

วันที่ ๒๓ มิถุนายน ร.ศ. ๑๒๒

ถึงสรรพเพ็ธ

พรมเป็นเล็ก ๆ พระยุ่งพวกไปเที่ยวมาเมื่อยู่บ้าง ถ้าพ้นในห้องมุมรั้งเป็นที่รับแขก จัดพ้นกระดานทาน้ำมันให้สักห้องหนึ่ง จะเอาไปเดิ เห็นว่าถ้าจะเอาไปแทนกาลีห้องนั้นเสียให้สำเร็จก่อน แล้วจึงค่อยเอาไปเอาเถิด ถ้าไปข้างอ่าวตรงนี้ มันเราเป็นที่ส่วนคุสิตมาจัดมาทำก็คงจะทัน เพราะห้องเดียวเท่านั้น ฤๅถ้าจะเอาไปห้องข้างออกไปจากนั้นบระโคลิกห้องหนึ่งซึ่งระเบียงกลาง จะได้ระเบียงห้องหนึ่งที่ยังดีอีก แต่ที่เพดานนั้นยังไม่ได้ทาน้ำมัน ขอให้คิดกับพระยาวรพงศ์

สยามินทร์

"พระยาวรพงศ์" เจ้าพระยาวรพงศ์พิพัฒน์ (ม.ร.ว. เย็น อิศรเสนา)

เรือนแต่งตำหนักสมเด็จพระปิตุลาจารย์วัดพระเชตุพนฯ

วันที่ ๕ กันยายน ร.ศ. ๑๒๒

ถึงสรรพเพ็ธ

วันที่ ๔ จะกลับลงไปกรุงเทพ ฯ นี้ จะกินเข้าแล้ว ที่สวนดุสิต เจ้าสายจะให้คนลงไปทำ ให้ตั้งเตะที่ พลับพลาสวนแง่เดิง มีสำหรับข้าราชการทั้งหมดลงไปด้วย สั่งลงไปให้เขาจัดล่วงหน้าไว้ พอไปถึงเครื่องในสวนแล้วให้ได้กิน จะได้ไม่เสียเวลา

สยามินทร์

ป. ส.

ให้มอบพระสถิตย์ พระยาวรพงศ์ พระยามหาเทพ พระยาเวียงใน ให้มาคอยด้วย

"เจ้าสาย" พระวิมาดาเธอ กรมพระสุธาสินีนาฏ

"พระสถิตย์" พระยาประดิษฐอมรพิมาน (ม. ร. ว. ชิต อิศรสักดิ์)

"พระยาวรพงศ์" เจ้าพระยาวรพงศ์พิพัฒน์ (ม. ร. ว. เย็น อิศรเสนา)

"พระยามหาเทพ" พระยาอภัยรณฤทธิ์ (ถวัล อมาตยกุล)

"พระยาเวียงใน" พระยาเวียงในพฤบาล (เจิก เกตุนัต)

ระยาประดิษฐอมรอยู่ที่พระราชวังบางปอิน ได้เสด็จ ฯ กลับมาทอดพระเนตร์การสร้างสวนดุสิตชั่ววัน

วันที่ ๙ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๔

พระยาบุรุษ

ให้ตีตั้งศาลากว้าง ๆ ขึ้นไว้ในกลางหมู่ต้นไม้ที่เลี้ยงกัน วันนี้สักหลังหนึ่ง พอเป็นที่พักแรมพักฝน เพราะการปาตีเช่นนี้ต่อไปต้องมีต่อไป ปลูกหลังศาลาจากก่อนก็ได้ เป็นอย่างเรียบร้อย รัดตึก ดูเห็นงดงามได้ดี

สยามินทร์

"ดุ๊ก" กรมหลวงสรรพสาตร์ศุภกิจ

ศาลาที่ได้สร้างขึ้นตามพระราชดำรัสสั่งนี้ คือศาลาที่สนามหญ้าหน้าเขากบ สวนดุสิต

ให้พระยาบุรุษกิดอ่านเขียนชื่อรถในที่แห่งใด จะเขียนอย่างไรให้หาฤๅกันให้ดี

รถมอเตอร์คาร์เก่า (ที่มาแล้ว) ชื่อ แก้วจักรพรรดิ์

รถมอเตอร์คาร์ใหม่ (ที่ยังไม่มา) ชื่อ ทิพมรุต

รถไฟฟ้าเพดาน (หลังใหญ่) ชื่อ ครุฬพาห (อ่านว่าพ่า)

รถไฟฟ้าเก๋ง ชื่อ มหาหงษ

สยามินทร์

เป็นรถของหลวงที่มีในครั้งแรก

พระที่นั่งบรรณาคมสรณีย์

วันที่ ๒๔ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๔

พระยาบรรย

วันที่ [illegible] เข้าระไปรถมอเตอร์คาร์ ไปลงเรือที่
ถนนตก ถ่ายรูปสวนลัมพุนภักดีแล้วกลับมาเยกไปสวน
ดุสิตทีเดียว สำหรับเงียบ ๆ

สยามินทร์

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๔

ถึงพระยาบุรุษ

เมนูอ้างหน้ายังไม่มี ขอให้เป็นเจ้าหน้าที่ ขอให้ถามกรมหลวงประจักษ์ กรมจุนสรรพสาตร์ กรมหมื่นมหิศร์ ว่าเค้าอย่างไรให้บ้าง จะตามเอาไว้ให้ครบ บอกพุ่งไว้เท่ล่า ๆ ยังไม่มีของก็ได้ เมื่อจะกินจึงค่อยทำ

สยามินทร์

"กรมหลวงประจักษ์" กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม

"กรมจุนสรรพสาตร์" กรมพระสรรพสาตร์สุภกิจ

"กรมหมื่นมหิศร์" กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย

เรื่องนี้คือการทำครัวต้นเลี้ยงในงานขึ้นเรือนต้นที่พระราชวังดุสิต

เมนูฝ่ายหน้า

หมูหัน หมู	กรมหลวงประจักษ
ขนมจีนน้ำยาไก่อย่างแขก แกงบะช่ออย่างจีน แช่กิ้ง เจียนจีนปลาทูสด เกยว เครื่องวาง เกียมอี้ ,, [illegible] ,,	กรมขุนเสนีพลพ[illegible]
แกงเบ็ดพระ เบ็ดผักชิง	กรมหมื่นมหิศร

เมนูฝ่ายในที่ประทานออกมา

ขนมจีนน้ำพริก	เจ้าจอมเอี่ยมและท่านผู้หญิงอู่
แกงไก่	ทรงทำ
แกงลักไก๊	พระองค์ศรีนาค
เข้าบุหรี่แกงมัดหมั่น	พระองค์อรไทย
หัวหมูทรงเครื่อง	พระองค์พวงสร้อย
ยำทวาย	พระองค์กาญจนา
พริกขิงป่า	พระองค์วาณี
ผัดปลาหมึกสด	พระองค์แข
ผักดอง น้ำพริก	พระองค์ภัทรา พระองค์เจริญศรี พระองค์เยาวภา
กับเข้าลาว	เจ้าจอมมารดาดารารัศมี
ขนมลำเจียก ขนมผิง ทองหยิบ ส้มเขียวหวาน สละ พลับสด	สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ และพระเจ้าลูกเธอฝ่ายใน

เข้าเหนียวต่าง ๆ ขนมเบือง	สมเด็จพระบรมราชเทวี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอและพระเจ้าลูกเธอฝ่ายใน

วันที่ ๑๙ ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๔

พระยาบรุษ

พวกเราไม่ได้ตลกรูปประชันแต่ได้ไปเขียนให้ข้า และผู้ที่ได้ตลกรูป แต่ข้าไม่ได้ ไม่ควรเขียนให้เขา อยากจะแจกรูปเป็นการทดแทนใจที่เขาช่วยทำบุญ ขอให้สืบดูเสียหน่อยๆ ถ้าให้ลึกเกิน รูปจะไม่พอแจก ถ้าได้ความว่าผู้ใดให้จดบอกมา

สยามินทร์

"ออกรูปประชัน" ในงานโรงพิมพ์วัดเบญจมบพิตร วันหลวงมีการประกวดรูปถ่าย

ถึงพระยาบุรุษ

วันอาทิตย์ที่ ๑๑ ๑๑ ๑๑

วิมานเมฆ

พระยาบุรุษ

สิทธิการิย ท้องทำให้ท้องเน่าเช่นนี้ดาว ให้เขาแต่งกายสบุญบุญๆ ให้ทั่ว ล้างให้สะอาดออก เอาผ้าเช็ดพอหมาด แล้วเอาน้ำเงินหยดแก้วหรือหยดสะอาดเสนเพราะต้องไม่ทั่วถึง ฝังแต่ที่ออนๆ หน่อย ส่งเขาขาวขึ้น แต่ว่าไม่เนื้อสะอาดสะอาดแต่งเป็นไรงา แต่ว่าใดที่ออนมากแต่ไม่ให้ถูกแดดมากหน่อย ค่อยๆ ทำไปดังนี้จะหมดจดขึ้นกว่านี้มาก

(ในบันทึกเป็นพระราชกระแสรับสั่งให้ผู้อื่นเขียน)

เวลานั้นเป็นสมัยที่นิยมเล่นตลับงา

สวนดุสิต

วันที่ ๑๑ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๔

พระยาบุรุษ

การขึ้นเรือนนั้น จะไปวันที่ ...

สยามินทร์

"การขึ้นเรือน" ขึ้นเรือนพระยาบุรุษรัตนราชพัลลภในที่ดินซึ่งได้รับพระราชทาน ตำบลถนนราชวิถีนอก

ที่ ๗/๑๘๓๕

สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าแผ่นดินสยาม

ขอประกาศแก่ท่านทั้งหลายทั่วไปว่า มีผู้ฎีการ้องให้ทราบความในหนังสือคำฎีกาฉะนี้ว่า ที่ดินวัดเกษมสถานอันตั้งอยู่ในเขตรอกด้านใต้ตามถนนเจริญกรุงนอก ๑ เส้น ๑๔ วา ๑ ศอก กว้างด้านเหนือตามถนนสังกะโลก ๑ เส้น ๑ วา ๑ ศอก ยาวด้านตวันออกติดกับที่ตำบลเจ้าหมื่นสรรพเพธอภัยคี ๑ เส้น ๑๔ วา ๑ ศอก ยาวด้านตวันตกตามถนนหลวง ๑ เส้น ๑๔ วา ๑ ศอก ข้าพเจ้าได้ให้เจ้าพนักงานตั้งเป็นวัดราษฎรขึ้นแล้ว พระคลังข้างที่

บัดนี้ข้าพเจ้าเห็นว่า พระยาอุปมาวัดนราภิรมย์เป็นคนที่ข้าพเจ้าได้ไปมีลอยไปล่วงคนมุ่งเกรงๆ สมควรจะให้ที่วัดนี้เป็นที่บ้านอยู่ อยู่รักษาการโดยสมควรเถิด

ข้าพเจ้าจึงคำนึงสืบสวนมีเป็นสำคัญยกที่ดินดังกล่าวมาแล้วนี้ ให้เป็นสิทธิเป็นการพิเศษแก่พระยาอุปม

ในหลวงพระราชทานแก่ท่านผู้ชายเล็ก
คนที่ไปที่ตำแหน่งใน
สงครามฝรั่งเศสใหญ่ คนที่ 2 ตามลำดับ ปีที่ 2 ๔

รัตนราชพัลลภกลอยจั่วบุตรและหลาน ความแต่พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภพระเมตตาสว่างเปลี่ยนแปลงความขอบใจและราชาพระยาเห็นแก่ผู้ใดผู้หนึ่งก็ความแต่ใจของพระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ แต่ต่อไปภายหน้าพระเจ้าแผ่นดินหรือภายหลัง ใครผู้หนึ่งผู้ใดอาจจะกล่าวคัดค้านด้วยเหตุหนึ่งเหตุใด ก็ขอให้พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภได้รับพระราชทานราคาทรงเสมอควรแก่ที่นั้น

หนังสือสำคัญมีเท่านี้ ให้ไว้ให้พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ แต่วันที่ ๑๐ มีนาคม จัตวาโทศกจุลศักราช ๑๑๔๔ เป็นวันที่ ๑๑๒๑ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

จุฬาลงกรณ์ ป.ร.

ก็มีแผนที่สวนรับที่ดินด้วยพระมัยหนึ่ง

เมื่อเวลาพระสวดมนต์จวนจบ ได้เสด็จ ฯ มาเทียบเกือนพระพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานน้ำสังข์ พระสงฆ์สวดชัยโดแล้วพระราชทานหนังสือฉบับนี้ พร้อมด้วยหีบเหล็ก ๑ หีบ บรรจุธนบัตรทุกชนิดตั้งแต่ห้าบาทถึงหนึ่งบาท กับเงินเหรียญบาทเหรียญสลึงเหรียญเฟื้อง รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท สำหรับทำนุบำรุงสาทิสลักษณ์ด้วย ในการขึ้นเรือนใหม่

วันที่ ๑๗ เมษายน ร.ศ. ๑๒๕

พระยาบรม

ขอให้หมายพระราชบรรณและกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์และกระทรวงมหาดไทยจงทราบเถิด

สยามินทร์

"เสด็จพาย" สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ตั้งประพนธ์ ๑ ให้หมายพระเป็นผู้รักษาราชการทุกแห่งนี้โดยจะเพาะ

วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๒๕

พระยาบรม

วันที่ ๑ จะก่อกุฏิบ้านชายยุคล ให้ไปจัดการช่วยเลี้ยงน้ำร้อนเย็นเวลาเดียว

สยามินทร์

"บ้านชายยุคล" วังลดาวัลย์

วันที่ ๘ กันยายน ร.ศ. ๑๒๕

ถึงพระยาบุรุษ

ของที่ท่านจะมีผู้มาขอนั้น ก็นัก ให้ส่งขาย มัน จะกลับกลายไป

สยามินทร์

ตึกนี้เป็นบ้านแรกมีริมถนนอัษฎางค์ ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเงินให้ซื้อที่และสร้างขึ้นทีหลัง ต่อพระราชทานที่บ้านถนนราชวิถี

วันที่ ๒๗ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๕

พระยาบุรุษ

อาหารที่หมอแนะนำให้กินข้าวควรเกร็ดโอ๊ต ถุงไม่ดี ข้าวสวยกับนมโค ขนมปังสดที่เรียกว่า กระซัมเบรด กลางวันต้มเนื้อสุกด้วยน้ำมันเนยอย่าให้มีพริกไทย มันต้มเนื้อสัตว์ปีกสดเล็กน้อย ไก่หรือเนื้อสับให้ละเอียด นอกจากนี้ผักกับน้ำมะนาว เข้าเท่าไรๆ ไม่มีกำหนด ของหวานและกอกกับน้ำมะนาว ผลไม้สดหรือต้ม ผลอัลมอนด์ ห้ามขนมทั้งปวง กระซัมเบรดนี้แปลว่าเรียกว่า ไวมเตรดดีอีลี เวลาเย็นเหมือนกลางวัน

ให้คิดจัดการให้อ้ายปีเตอร์ทำกับข้าวกลักพักหนึ่ง แต่อย่าใช้ของกลักได้แล้ว

น้ำแร่ทั้ง ๒ อย่างนั้นให้คิดหา

สยามินทร์

"อ้ายปีเตอร์" หลวงทิพรสโอชา (ปีเตอร์ อันโตนิโอ อันตรนิยุกต์)

พระที่นั่งอุทยานภูมิเสถียร

พระยาบุรุษ

ให้ยอกเสียไม่ได้เลยเชียว เมื่อคืนนี้รู้สึกเสียวแขนขามากขึ้น ลมขึ้นหูเสมอ ไม่ใช่แต่เพราะยาเข้าตัวนินนอนตื่นทุกชั่วโมง แต่เดี๋ยวนี้ระวังตัวแทบเหลือเกินจนเห็นว่าจะหลับจริงนั้นยากนัก เวลาเนิ่นกำเริบอย่างนี้ชอบนอนนิ่งมากกว่าเดินไปมา เพราะมาจับไข้ได้ ให้ยอกกรมมหิศร์เต็มที่จดนี้

สยามินทร์

"กรมมหิศร์" กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย

พระที่นั่งอุทยานภูมิเสถียร

ให้พระอาบุรมจัดซื้อของเหล่านี้สำหรับจัดมาตามนี้ คือ ๑ น้ำมันสดินหรือโปเมหรือมีตามแต่จะได้ ๒ ๑ ปูนเวียนมาหรือปูนอื่นที่ขายในยามออก สำหรับจัดของ ๑ กระเบื้องปูกรายที่จัดของ ๑ สะบู่จัดของ ของเหล่านี้ตามความคิดผู้หญิงเห็นว่าจะหาได้ยากที่สุด จึงต้องไปให้ผู้ชายเขาหา การที่จะให้ผู้ชายหานั้นต้องบอกเจ้ามาย ๆ ก็ขัดเกียจตามเคยวับวิ่งจะไปให้พระองค์เจ้าสายหาตั้งแต่วันจะขึ้นเอาหมอมาให้ จนกระทั่งบัดนี้ไม่ได้ข่าว เลยไม่ต้องขัด ผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่ก็ออกตีใจว่าไม่ต้องขัด

สยามินทร์

"เจ้ามาย" หมอมเจ้าเจริญ [illegible] เจ้าแม่พระนางเจ้าฯ และเจ้าที่

"พระองค์เจ้าสาย" พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์

พระยาบุรุษ

แปรเป็นแม่น้ำเสียหมดแล้ว [illegible] ความปรารถนาเป็นอย่างไม่เป็น ให้ชี้แจงมาให้สิ้น ๆ แปร [illegible] จะดีขึ้นบ้าง ถ้ามาให้เลือกชื่อได้ก็ดี

(ฉะบับนี้เป็นพระราชหัตถเลขาทรงเขียนเอง)

วันที่ ๑๓ มกราคม ร.ศ. ๑๒๕

บริพัตร์ พระยาบุรุษ

ทางที่จะให้ยาเก่ามาได้ก็มีอยู่ ๒ อย่าง คือตาหมอมียาที่ประสมเหลืออยู่ที่บ้านหรือที่ร้าน ครั้นไปเร่งเรียกก็จัดส่งมา แต่มีคสังเกตที่ลงวันแก่นัก เว้นไว้แต่หมอจะได้ลงวันรับจากร้านยา อีกอย่างหนึ่งจะเป็นได้โดยง่ายนั้น ยาเก่าเหลืออยู่ขวด ๑ เพื่อจะตระเตรียมขึ้นมาจึงเรียกเติมมาอีก ๒ ขวดให้พอ ๑๕ วัน มาตั้งปนไว้กับของเก่าเป็น ๓ ขวด เผอิญฉวยเอาขวดยาใหม่ให้กินตั้งแต่บางกอกมาจนถึงนี่ ครั้นหยิบอีกทีหนึ่งเผอิญไปเจอะยาขวดเก่าด้วยไม่รู้สึกว่าขวดในอันขวดว่ากระไร เป็นทางที่น่ากลัวจริง แต่มันก็ไม่ใช่ยาลับยาตายอะไรที่จะต้องพิจารณาให้ได้ความเท็จจริงต่อไป ยกเสียก็ได้ เอาแต่การต่อไป ตามที่จัดการจะส่งฉะเพาะ ๗ วันนั้นก็ดี แต่ถ้าให้มีพระฤาษีอยู่ตรงกลางเสียอีกสักคนได้จะดี ยานั้นให้ตาหมอส่งฉะเพาะพระยาบุรุษหรือเสมอใจหรือหลวงศักดิ์ เมื่อรับแล้วส่งแล้วให้มี

บรรจุไว้เป็นหลักถานในระวางผู้รับผู้ส่งด้วยอีกทั้ง
จะเป็นการมั่นคงดี

สยามินทร์

"บริพัตร์" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต
"เสมอใจ" พระยานิพัทธราชกิจ (อ้น นรพัลลภ)
"หลวงศักดิ์" พระยาไพชยนต์เทพ (ม.ร.ว. ลภ อรุณวงศ์)

สวนดุสิต

วันที่ ๒๔ ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๕

ให้ตักกับพระยาบุรุษเลือกรูปปีศาในสมุดเล่ม อะไรที่ควรจะเข้ากรอบสำหรับติดพระที่นั่งได้ ให้เลือกส่งเกาติฟไปพิมพ์

(ฉบับนี้เป็นพระราชกระแสรับสั่งให้ผู้อื่นเขียน)

พระที่นั่ง คือพระที่นั่งอัมพรสถาน

ฉบับนี้และต่อไปเป็นเรื่องตกแต่งพระที่นั่งอัมพรสถาน สำหรับงานเฉลิมพระราชมณเฑียร

วันที่ ๒๗ มกราคม ร.ศ. ๑๒๕

พระยาบุรุษ

ขอให้สังเกตว่า พระที่นั่งของเราไม่ได้ใช้เครื่องแก้วสักอย่างเดียว ก็คือยู่แล้วรักก็ไม่ชอบอะไร เพราะโคม ๆ เขาก็มีของเก่ง ๆ เราก็มีของเก่งกว่าเขา จนเขาไม่รู้จักกัน จึงนึกออกเลียคายขึ้นมา ใคร่เกยพูดกันแล้วถึงเครื่องแก้วออกเครื่องเป็นสิ่งละอันพรรณนอยเข้าจุไม่ได้ดี มีที่ยู่ก็ที่ห้องสูบยุหวีเนล่าง ต่อกันกับห้องกินเข้า ก็ตั้งเครื่องปอลเลน ตั้งที่จักเครื่องเงินไว้เป็นแถวน่าระเบียงถึงเครื่องแก้วอื่น ๆ อีก และเครื่องเงินจะเอาไปขังไว้ที่ไหน จะให้ลอยแก้ไว้ ข้าก็จะนึกย้างเหมือนกัน ห้องเครื่องแก้วนี้ในวังไม่มี ถ้าจะเล่นก็ไม่ขัด เหมือนกับเครื่องไมราถ้าเอาเครื่องไมราออกมาทั้งพระที่นั่งนี้เป็นอาจัด ขึ้นแทนเรือใบก็นึกว่าง่ายดูเหมือนจะลุกลามเกินมาก ๆ ทั้งเครื่องเขียนหนังสือเงินก็ได้เปลี่ยนเสียแล้วด้วย เครื่องเงินน่าจะไปสมทบอยู่ที่ห้อง

แม้ะเท่งหรือห้องบรรธม์ แต่กูมันตะเกะ ๆ อยู่ตามถ่อย
เพราะเครื่องแก้วมันเป็นเครื่องกินทั้งนั้น ยกมาพอให้ผู้
ชะได้นึกหลับตาเทียบดูก็ได้

สยามินทร์

วันที่ ๒๗ มกราคม ร.ศ. ๑๒๕

ถึงพระยาบรม

นึกได้แล้วว่าเครื่องเงินควรจะอยู่แห่งใด ก็ห้องบรรทมอาจเดียวกันกับที่สรงพระภักตร์เงิน จะขัดอยู่แต่เรื่องที่กาแฟเข้าไม่ได้ ถ้าจะลองจำหน่ายเครื่องแก้วดูมันได้ไปตั้งแต่อีกขวดเหลืองที่มาเกือบอยู่แล้ว ส่วนแก้วที่ใส่ต้นไม้เงินทอง ในตัวใช้เครื่องแก้วอะไรเรียบ เอาแก้วที่แม่เล็กให้ก็ยังเก็บเข้าไหนไม่ได้ เครื่องไอ้ที่เป็นแผ่น ก็มีที่ก็พลอยเข้าไปอยู่ด้วยได้ ยังมีเครื่องเขียนในตาลตั้งอยู่ที่แม่เล็ก ลงท้ายก็ที่มาเหมือนพระพุทธนรสีหรูประยาไยตั้งพระที่นั่งสรงพระ ที่เล็กไม่ต้องใช้เครื่องแก้วเท่าไร ถ้าหากว่าไม่จัดห้องเครื่องแก้วสักห้องหนึ่ง นาจะต้องถามว่าเครื่องแก้วเก่าไม่ต้องมาหมดจะเอาไปไว้ที่ไหน เหนจะต้องกลับเข้าไปมองดูในวังใหม่อีกสักที มีอะไรที่ควรใช้จะต้องเลือกหยิบออกมา ที่ล้างหน้าแก้วก็มีในที่แต่ไม่มีที่ตั้งเป็นแน่

สยามินทร์

"แม่เล็ก" สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ

สวนดุสิต

วันที่ ๓๑ มกราคม ร.ศ. ๑๒๕

ถึงพระยาบุรุษ

ในการเลี้ยงครั้งนี้ได้จัดการใหม่ คือเลี้ยงผู้หญิงทั้งเจ้าจอมและข้าวนอกวังจะเป็นของเจ้าฝ่ายเลี้ยง เลี้ยงเจ้านายฝ่ายในจะให้สุขุมาลเลี้ยง แต่จะบ่นว่ากระไรบ้างยังไม่ได้พูด เลี้ยงน้ำร้อนเป็นของแม่เล็ก หมากพลูเป็นของแม่กลาง ข้อที่สุขุมาลจะบ่นนั้นมีอย่างเดียวเรื่องเลี้ยงโต๊ะ ถ้ากระไรก็จะต้องเป็นไทยเสียให้หมดเพราะโต๊ะไม่พอเจ้านาย ต้องแยกเลี้ยง ๒ แห่ง แต่ถึงว่าจะเลี้ยงโต๊ะได้ในวันอื่น ๆ วันที่ ๒๒ ต้องจดไปเลี้ยงอย่างไทย เพราะเป็นวันรับแขกเมือง จะได้พูดจากันให้แน่นอนต่อไป

ได้คัดลำนำคำถวายพระหนทางตั๊กส่งมาไว้จะได้เดินเพราะงานแกมากกว่าพระยาสุขุมในขณะนี้ ประเดี๋ยวจะเอาไปลืมเสีย

สยามินทร์

"เจ้าสาย" พระวิมาดาเธอ กรมพระสุธาสินีนาฏ
"สุขุมาล" สมเด็จพระปิตุจฉาเจ้า
"แม่เล็ก" สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ
"แม่กลาง" สมเด็จพระพันวัสสามาตุจฉาเจ้า
"ดุ๊ก" กรมหลวงสรรพสาตร์ศุภกิจ
"พระยาลุขม" เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม)

สำเนาคำถวายพระพรทางตุ๊ก

๑ อรหํ คือตู้สำหรับประดิษฐาน เข้าใจว่า ๑๐ แผ่น นับว่าโขอยู่ไม่ใช่เล่น

๒ สัมมาสัมพุทโธ ตู้สำหรับห้องชั้นล่างซึ่งระเบียงตู้ไม้มโฮกินี

๓ วิชชาจรณสัมปันโน ตู้ในห้องนางเอียนางเอ๊อนชั้นบน

๔ สุคโต ตู้ในห้องนางเอียนางเอ๊อนชั้นล่าง ทั้งข้างนอกข้างในเป็น ๔ ตู้

๕ โลกวิทู ตู้หน้าห้องเล็กข้างนางเอียนางเอ๊อนทั้งแถบ

๖ อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ กรอบรูปต่าง ๆ ซึ่งจะต้องซ่อม

๗ สัตถา เทวมนุสสานํ กรอบรูปถ่ายทั้งปวงที่ให้เลนซ์ไปทำ

๗ พุทโธ คือกระถางต่าง ๆ ซึ่งทำด้วยไม้ดำ

๘ วาตวา ไม้สำหรับทำกรอบ และที่จะต้องทำกรอบสำหรับเข้ารูปลิโทกราฟ รวม ๘ ประการเท่ากับนวะอรหาทิคุณ ของทั้ง ๘ อย่างนี้ล้วนแต่ต้องใช้เจ็กทำทั้งสิ้น วันนี้วันแรม ๓ ค่ำ ๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐,๑๑,๑๒, ๑๓ ขอให้นับตามตัวเลขนี้ได้ ๑๐ ถูกฤๅไม่ ๑๐ นี้แหละคือมีวันอีก ๑๐ วันจะถึงตรุษจีน ถ้าพอถึง ๑๑ แล้วตุ๊กอย่าไปเชื่อมืออ้ายเจ๊กมันเสีย มันไม่ทำงาน มันไม่หยุดแต่ละเพาะวันตรุษจีน วันดีเมื่อไรถึงจะลงมือทำงานใหม่ได้ฤๅษ์ของมันก็ได้ฤๅษ์ของเรา ตุ๊กจะไปมัวนับวันว่าวันที่ ๑๑ ฤๅ ๑๒ แล้วมานั่งไม่ได้ เพียงแล้วภายหลังการเงินก็เป็นต้องเหนื่อยเหนื่อยกันละ ขอให้เร่งงานเข้าได้มาตั้งให้เรียบร้อย อย่าให้ต้องเหะหะกันกำลังงานเหมือนงานคนอื่น เขาจะได้ชมว่าเราช่างคิด

ยังรวมคุณมีต่อไป ถ้าจะทรงฟังอีกก็ได้

๑ สวากขาโต ภควตา ธัมโม กระดาษที่สำหรับจะตั้งสวนสวรรค์เกี่ยวกับเรื่องเหมือนกัน แต่เป็นส่วนที่ไม่แล้วก็ทนเอาไว้ ไว้ได้ทันลงมาไว้ในพวกที่ ๒

๒ สันทิฏฐิโก ดอกพิกุลเงินทอง

๓ อกาลิโก เครื่องลครอ้ายคะนัง

๔ เอหิปัสสิโก กำไลหัวตะปู

๕ โอปนยิโก กรอยผ้าญี่ปุ่นซึ่งจะต้องใช้แผ่นใหญ่แต่ ๒ แผ่น เล็ก ๑ ๑๑ ๑ งดการที่เดลือจากนั้นไว้เสียได้

๖ ปัจจัตตํ เวทิตัพโพ วิญญูหิ ซึ่งไม่อยากจะเตือน แต่เพื่อจะให้รู้สวากขาโตซึ่งกล่าวลงไว้ ดอรูปที่รับรำระอามา และการระบายแต่งไม่ในส่วนแต่งซึ่งได้เห็นว่าดีกว่าหลักลงไว้แล้ว แต่มีความสงสัยว่าจะได้เคยนึกถึงพลัยพลและโรงลครฤๅไม่ ข้อนี้น่ากลัวจะหนีไฟพ้นไม่พ้น ถ้าจะต้องใช้จะได้ให้พระยาบำเรอภักดิ์

ไปว่ากล่าวกันไว้เสีย ถ้าหาไม่มันมาติดขอด ๆ ระไม่ทันเวลา ขยคำถวายพระหนทางเท่านี้แล ฯ

"นางเอิบ" เจ้าจอมเอิบในรัชชกาลที่ ๕

"นางเอื้อน" เจ้าจอมเอื้อนในรัชชกาลที่ ๕

"เลนซ์" โรเบิตเลนซ์ช่างถ่ายรูป

"อ้ายกะนัง" นายกะนังมหาดเล็ก (ชาติเงาะเมืองพัทลุง)

"พระยาบำเรอภักดิ์" พระยาเพ็ชร์พิชัย (เจิม อมาตยกุล)

วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๕

เรื่องนึกในเวลานอน

๑ ตุ๊กตาเล่นไก่กับนางเด็กนั่งอ่อนคอที่ตั้งอยู่ปลายเฉลียงเท่าแทนเกือบจะเป็นคู่กันได้ ถ้าตั้งตรงประตูที่ยืดแทนเสาจะเป็นอย่างไร

๒ เสาต่นนั้นถ้าตั้งตรงรูปเวียนพันต้อยจะเป็นอย่างไร

๓ รูปเรือและชายบุคคลที่บางปอินทรงมา ซึ่งดูเหมือนมีสองจะแขวนในของกระจกห้องสยุยตรไต้ดี

๔ ตั้งเอารูปเรือมาตั้งหาดว่าแผ่นอินเข้าได้ดีดี ถ้าเข้าไม่ได้รูปกรมมหิศร์คงเข้าได้ดี

๕ ตั้งย้ายเอาโรมฤาอินไปวัดที่ล้างหน้า

๖ รูปอินนั้นเองถ้าอยู่ห่างตาเลยแลงยืนรูปเห็นจะดี

๗ แต่ถ้ากรมมรุพงศ์ไม่ได้รูปซึ่งลอเข้าจนากได้ลงมาอีก รูปอินนี้เองจะต้องขึ้นช่องกระจกผนัง

๘ ควรจะตัดม้าที่ลำพระที่นั่งเป็นมหน้าต่างพระที่นั่งวิมานเมฆไปทั้งเยี่ยมหน้าต่างที่เฉลียงหน้าห้องฝรั่งเศส

๙ ควรจะทำเตียงคุณหญิงพันนั่งเล่นที่เฉลียง

๑๐ เครื่องเฟอนิเชอร์ห้องตวันตกชั้นต่ำมากเกินไป น่าจะถอนเสียข้าง แต่จะพลัดสำรับเลยตาและจำไม่ได้ จะต้องมีเครื่องหมาย

๑๑ ห้องชั้นต่ำข้างใต้ควรจะมีแต่เก้าอี้สัก ๔ ตัว คือ นอน ๑ นั่งสบาย ๑ นั่งไม่มีแขน ๒ สำหรับเสือกไปเสียข้างไหนนั่งกับพื้นได้

๑๒ ของที่ถอนจากสองห้องนี้ เก้าอี้ควรจะมาใช้ที่ห้องฉากหลังห้องเรียงเพส เป็นเก้าอี้นอนห้องละอัน เก้าอี้นั่งสบายห้องละอัน เก้าอี้สำหรับคุ้เขียนหนังสือแห่งละตัว

๑๓ รูปที่ประชุมต่าง ๆ ที่ติดไว้หลังห้องประชุมนั้นสูงเกินนักแลไม่เห็น จะต้องม้วนแผ่นใหญ่ไปไว้เสียข้างหน้า

๑๔ รูปที่ท่านเล็กและชายยุ ลาจะติดควรต้องคุมไว้ถวายบอดพระเนตรก่อนว่าจะเอาอย่างไร

๑๕ ห้องเตอรกิถ้าจะติดแต่รูปถ่ายทั้งหมด ก็ดูจะเป็นเหล็กเปล่าไป น่าจะต้องเอารูปญี่ปุ่นแขวนไว้ใหญ่ ๒ แผ่นและเล็กข้าง

๗๖ รูปเจียดเล็กแต่งเครื่องต้นอยู่บนพระที่นั่งนี้ ที่ระติดเฉลียงได้ในตระกูลรูปถ่าย

เรื่องราวยังมีอีกแต่ไม่มีเวลาจดส่งให้พระยาบุรุษรัตนราช ที่เจ้าใจจะได้ตรวจแก่วงหน้า ไม่เข้าใจจะได้ไว้คอยดูล ยางทีก็ลืมสะลายไม่เสีย

(ระยะนี้เป็นพระราชาจาระแสรับสั่งให้ผู้อื่นเขียน)

"ชายบุคล" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์

"กรมมหิศร์" กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย

"กรมมรุพงศ์" กรมขุนมรุพงศ์ศิริพัฒน์

"ท่านเล็ก" สมเด็จพระราชบิดาลาบรมพงศาภิมุข

"เอียดเล็ก" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมา

เดือนคนหญิงพัน หมายความถึงเดือนเสี้ย ๆ ที่ท่านผู้หญิงพันในสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ชอบใช้นั่งรับแขก

เรื่องนี้ในแผ่นกานอน คือเรื่องลายเขียนห้องพระบรรทมแล้วหาวะเกิดถึงเอไม่ได้ ก็รับสั่งให้ผู้อื่นเขียนตามพระราชาจาระแสแล้วพระราชทานมา.

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๕

เรื่องนึกในเวลานอน

๑ รูปเอ็นเกรบวิงฤาลิโทกราฟติดข้างกระจกใหญ่ห้องนอนคู่หนึ่งยังไม่มี จำเจะต้องเลือกงาม ๆ และขนาดใหญ่

๒ รูปเขียนพระยาอรรคราชให้ติดห้องปรึกเศสพระยาสุขุมยกว่าถ้ายกกระจกที่ล่างหน้าต่างแล้วจะอยู่ไม่ได้ ควรจะเอาออกเสียทั้งคู่

๓ รูปหมาพระยาอรรคราชควรจะไปเปลี่ยนติดเสันผนังชั้นล่าง ซึ่งเป็นรูปเล็กหลายอันที่

๔ ควรจะเปลี่ยนรูปเล็กนั้นมาติดห้องแรกเคสผนังข้างเหนือแต่ข้างเดียว ตรงที่แต่งตัวที่ติดแขวนไว้

๕ เฉลียงด้านหน้าห้องประชุมและห้องทองควรจะเป็นรูปถ่ายที่ออกโชว์

๖ ให้ว่าเขียนกรอบหรือรูปเล็ก ๆ อันเป็นสีน้ำเงินอ่อนที่จะให้ แต่ข้อสำคัญนั้นจะเลยเอาไปลืมเสียไม่มีเวลากลับมา เช่นเขียนในที่พระบรรทมยังค้างอยู่

ที่บ้านนั้นถึงคนเดียวนี้แล้วยังกว่าไม่มี จับจะขึ้นให้พระอา
บุรมคุ้มครองเสียแห่ง คือที่ในที่ซึ่งเหลืออยู่เดียว
และในที่ห้องนอนตกจึงไปพลัดอยู่ อาตุพระยาวรพงศ์
กับตุกเป็นอาตุดินกับอาตุน้ำ ถ้าร่วมกันนักละลายดิน
นึกไม่ออก ถ้าเจ้าบางทีจะเป็นของปุ๋ยไฟ จะขอให้รูป
ท่านอุ่นพงศ์ไปให้ตุกดู จะได้มาติดต่องาน

๒ ที่ชั้นบนมีคุ้มมาแต่ยังไม่ได้จัด ด้วยความรู้สึก
ว่าออกเปลี่ยว ๆ ดังแต่ฝันร้ายดังรูป ถึงต่อไปภายหน้า
ก็น่ากลัว คนมันเงียบเงียบอย่างไรอยู่ ทางหนีทีไล่ก็มี
หลายทาง นึกออกตกตัวจะไม่ยาก จะต้องคิดหาทาง
ป้องกันอย่างไร

๓ รูปแขวนอยู่ที่ห่างหลังลิฟต์และหลังทางเดิน
มืดดี แต่ว่ามาแปลกเพื่อนะยุ่งยากเกะๆ ถ้าเปลี่ยนกัน
กับรูปพระราชาจะเกลี่ยนหลังห้องกาวุธได้เดินจะชอบกล

๔ รูปเล็กและชายยุคลที่จะเอาลงมาจากทางเดิน
นั้น ถ้าเกตุได้ว่าจะติดหน้าห้องสูบบุหรี่ด้านตวันตก

ดงหลอน ถ้าติดผนังเหนือผนังใดเป็นระพอดิดได้ ความจริงมันต้องการสำหรับผนังตวันตก

ถ้าพลาดจากที่นั้นเป็นจะอยู่ห้องประชุม รูปที่ห้องประชุมนี้กแล้วว่าจะอยู่ไหน ละลายเสียเมื่อนอนหลับนี้เอง ออกจะดี ๆ ยังนึกไม่ออก

(ฉะบับนี้เป็นพระราชกระแสรับสั่งให้ผู้อื่นเขียน)

" พระยาอรรคราช " พระยาอรรคราชวราทร (ทัศดา บูรณศิริ)

" ดุ๊ก " กรมหลวงสรรพสาตร์ศุภกิจ

" ชายอรุพงศ์ " พระองค์เจ้าอรุพงศ์รัชสมโภช

" ชาย " สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ

" ชายนอก " สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๕

เรื่องนึกในเวลานอน

๑ เฉลียงหน้าห้องทองเข้าใจว่ามีสาวเล็ก ๆ พึงคิดรูปได้แต่ ๓ ถ้าเช่นนั้นให้ถอนรูปสีดาและทหารทั้งเฉลียงเห็นจะได้ คือรูปวินิจพระยาธรรมราชาให้คงไว้ จะต้องถอนหมาดใช้ตีทองเส้นคล้ายรูปหนึ่งลงมาเป็นพอ ถ้าขาดอยู่แต่ตัวเป็น ๆ ข้างหน้าอีก ๑ องค์ แปลว่าต้องการรูปเล็ก ๆ อีก ๔ แผ่น

๒ เข้าใจว่าเสาเฉลียงข้างจะไม่ห้องอีกแต่ตัว ๔ ถ้าติดรูปแฟนซีเดะที่อยู่ห้องรูปได้จะดี แต่สงสัยว่าใกล้ไปกว่าที่ ถ้าเช่นนั้นต้องเอารูปทั้ง เห็นจะต้องเที่ยวปลดจากห้องพระโรงเป็นต้น เพราะรูปดังนี้ยังไม่ได้รูปคน

๓ เฉลียงห้องสุระยุทธ์ปรอนซ์ควรจะใช้รูปที่ออกโชว์ทั้งหมด

๔ จดหมายไว้ว่ารูปที่ลงใน ให้ท่านเลขาช่วยพิมพ์ และให้ตรวจทำกรอบนั้น กล่าวว่าถึง ๒ รูปฤๅ ๑๐๐ คงจะไม่แล้วมาก็อัน เพราะมันติดพ้ไม่ได้วันละกี่แผ่น ถ้า

คิดว่าวันละ ๑ แผ่น เดือนก็จะแล้ว จะรอให้แล้วหมด
จึงส่ง ซึ่งควรจะส่งในต้นเดือนกุมภาพันธ์นี้ก็ยังไม่ได้ส่ง
เห็นจะเป็นด้วยการตกแต่งกระดาษยังไม่เรียบร้อย สงสาร
คุณจะทำกรอยไว้ ถ้าคิดถึงว่าวันละ ๑ แผ่นต้องการ
วันละ ๑๐ วัน เราเหลือวันอยู่แต่ ๑๒ วัน คงจะแล้วไม่
ทันได้มา คนก็หน่อย ต่อเสร็จงานแล้วจึงส่งเข้ามาเอา
เงิน ข้อยเราก็ขี้เกียจแขวนเพราะในระวาง ๑๒ วันนี้
ต้องไปหารูปอะไรใช่เขวิดเสียจนออนไข พองาน
แล้วจะไปเปลี่ยนใหม่ก็ขี้เกียจ เกิดรู้สึกเสียดายเงิน
เสียดายแรง ไอ้รูปนี้ก็เคยไม่ได้แก้จากหัว แล้ว
หายไปไหนไม่รู้สิ้นเชิง เป็นธรรมเนียมเคยมาเช่น
นี้มาแต่ว่ามาก เพราะตัวแก้ไม่ต่อยจะคิดต่อนงาน
คืออย่างเช่นรูปใหม่แล้วแต่จะส่งก่อนเป็นวัน ๆ ถ้าจะ
บอกว่าคนเท่านั้นไม่ทันเท่านั้น เพราะไม่ได้คิดต่อใจ
จะให้แล้วทั้งหมด แต่เรื่องมันไม่แล้วก็จนอยู่ ครั้นเมื่อ
งานเสร็จส่งไปแล้วเลนส์ส่งรูปมา ครั้นนี้ทั้งแช่ตลอด
นาน ถ้าไม่ทันคิดว่าควรจะใส่กรอบอะไรก็ให้ใส่กรอบ

แล้วไม่ได้เห็นว่าใส่ตะไรไว้ สั่งให้ส่งข้ามาถวาย ครั้น
เราเห็นใส่กรอบบ้าง ๆ ไม่เข้ากันกับรูปต้องเปลี่ยนใหม่ ใช้
เล่าคกลงเป็นกึ่งเสียก็ได้ ได้เราก็จัดเกียรติการ คง
ลงเป็นชุด ๆ แล้วขยาย เพราะฉะนั้นจะให้ตรวจดูรูป
ในกรอบเสียสักเวลาหนึ่ง รูปนั้นได้พิมพ์แล้วเล็กเล็ก
เท่าใดยังคงอยู่เท่าเดิม ก็ยังคงอยู่ให้ท่านพิมพ์ต่อไป
ให้สำเร็จ (๓) ถ้าขีดกระดาษแข็งแล้วเท่าใดเอาเป็น
แล้วไป ก็ยังไม่ได้ขีดกระดาษแข็งและระบายให้สำเร็จ
ให้ภายในวันที่ ๑ ๑ ๑

มะคลอนอุทม ตั้งแต่เลนซ์พิมพ์มาถึงไม่เคยเห็นแต่สีก
แผ่นเดียว การก็ช่างเดือนมาแล้ว เดือนดุกก้าวเลนซ์
ยังไม่ส่ง เพราะฉะนั้นต่อระไปไก่กะกรอยให้แล้วจึงต่า
ถ้าเห็นว่าพระกะไปเปลาๆ ทำไม่ทันแล้ว ฤๅจะลวนเดือนดี
แล้วจะได้ส่งรถเกียเอาลงเกียไปให้ถึงทันอกเจ้าของ ตัวกรอ
อยู่ (๓) เจ้าจะเข้าใจว่าข้าประมาทเป็นการยุติ จะเชื่อ
ตัวหรือว่าแล้วการๆ จะกำหนดไม่ได้ ทรงความนี้
เลนซ์ไปพิมพ์ถ้าเข้าจะรอยมาส่งจะไม่เพียงวันที่ ๒๕ เป็น
อย่างช้า พ้นนั้นไปไม่ยอมเรียกรูปข้าวออกเป็นอันขาด
จะขัดแก่ราชิดกะเกณฑ์ของฤๅจะมั่นแน่นอน (๔) ก็
ตามความจริงรูปเมาที่ติดไว้นั้นพอแล้ว นั่งเสียบ่าวนั่งเสง
ก็พอ ไม่ได้ดูเลยว่าเลนซ์พิมพ์ตรงหรือไม่ ถ้าเอียง
แล้วคงบกคงจะให้ดีมพ์ต่อ ถ้าดีมพ์ต่อ ---- แผ่น
ซกแมกาทีฟดีม ให้ตกต้นเสียทั้งปลายเป็นแปลๆ (๕) ถ้า
มันดีมพ์แล้วขอไปเอาน้ำมาถวายทอดพระเนตร ให้ทรงได้
ถ้าไปทำกรอยๆ มาหมดแล้ว จะเจ็บ...ปนักเพราะ
ไม่มีดีดี ถ้าจะทรงถามว่าจะได้เลือกแผ่นใดจะดีได้

ที่ไหนจะได้เอาใจใส่ทำและควรจะมีเมื่อการพระราชพิธีเกมส
ทุกคราว (๑๐) รวบรวมความว่ารูปนี้ไม่ทำกระดาษเลยก็ได้
ขอแต่ให้เอารูปที่พิมพ์แล้วมา จะพาต่อไปอีกกับด้วยการ
จะไปเลือกรูปที่ต้องถ่ายรูปหลังเรือนต้นเดียวนี้ ให้หัดวง
ศักดิ์คอยไปปลดด้วยกันเท่านั้นก็พอ

สยามินทร์

---

๑๐ "หนังสือเล่ม" พระราชพิธีเกมส (พ.ศ. ๑๙๑๑ อายุ ๑๑ ปี)

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ร. ศ. ๑๒๕

เรื่องนึกในเวลานอน

๑ รูปทาเทียนยังเป็นน้ำมันอยู่ในนั้นแน่นหนา ถ้าจะเอาออก มีติดติดที่รูปเมืองโรมเพื่อจะให้กรอบเหมือนกัน

๒ รูปเมืองโรมจะต้องย้ายไปติดที่อื่นยังแลไม่เห็น

๓ อีกนัยหนึ่งเพื่อจะให้เป็นสีน้ำมันด้วยกัน เอารูปที่ห้องคอยมาติดที่รูปราชองครัก เอารูปราชองครักไปติดที่รูปทหาร เอารูปทหารไปห้องคอยอย่างเดิม เพราะเวลานี้ชายอรพงศ์อยู่ไม่ขัดข้อง

๔ รูปที่จะใช้ติดเสาแคบๆ เหตุด้วยรูปที่ทำไว้ไม่ได้นั้น จำจะต้องใช้รูปฝรั่งซึ่งมีติดอยู่ที่ห้องถ่ายรูป เป็นรูปตั้งเล็กๆ มีมากขนเรือนคนมีอันหนึ่ง ให้หลวงศักดิ์ปลดออกไป

๕ รูปเมืองโรมนั้นถ้าไม่มีที่อื่นก็ในที่ว่างบน แต่ที่จริงรูปมันไม่เลว เป็นรูปซึ่งไม่ค่อยจะมีใครแลเห็น ทั้งรูปจำรูปเขียน เพราะตกอย่างมักง่ายวางเตี้ย ส่วนของจริงที่ไม่เห็นนั้นเพราะพวกเราโดยมากไม่แลดูตะไร

กว้าง ๆ ถึงจะได้ไปเมืองโรมไม่ได้ดูเมืองโรมไกล ๆ
คงจะพุ่งเข้าไปดูในหัวใจเรียบเป็นพื้นจึงแลเห็นจำไม่ได้ว่าที่ไหน
ที่จริงมันเขียนเหมือนมาก

(ระยะนี้เป็นพระราชดำรัสแสดงสำหรับผู้อื่นเขียน)

"ชายอุรุพงศ์" พระองค์เจ้าอุรุพงศ์ชัยสมโภช

สำหรับความจำ

ให้พระยาบรูย

๑. รูปนางยืนเปลือยกายรูปบ้านและแรงหัตถะจะติดผนังตั้งเหนือได้ เอาอื่นแล้วไว้ข้างได้

๒. รูปแพรเต็มบ้านไปไว้ที่รูปพระราชานเดสมเด็จหรือเหนือมาเครองแบ่ง

๓. รูปพระเขยไว้เหนือหัวนางทุ่ม หรือตรายุตามแต่ใจ

๔. รูปสวิตเตอร์แขนเดียวหลังเล่นเกมและแต่งตัวข้างระ ๑ ทั้งท่อยู่ใต้รูปแพรขางเดียวรวมเป็น ๔ ๑ ทิศเหนือหรือใต้ ๑ ๑ ทิศวนมุมกระ

๕. ถ้าเห็นควรจะย้ายรูปพระเยนยางเป็น ทิศเดิมหลังที่ผ้าต่ากับตาถึกเทียน หรือจะให้แขวนรูปตั้งขวางทางใดทางหนึ่งก็ได้

๖. รูปสำหรับหัตถะที่ชั้นสูงใหญ่ถึงต้องเข้าไปในวังเลือกรูปที่ติดตามเฉลียงพระที่นั่งบรมราชาทิตย์เป็นต้นว่ารูปหมู่ที่แขวนไปในการเฉลิมพระชนมพรรษา รูปนี้ถึงลูกโตลูกชายเล็ก แต่มีรูปที่ทำแล้วส่วนรูปหมู่

หว่างห้องสี่ห้องกับห้องลับและอื่น ๆ ไม่ต้องเอาออกมาซ้ำ ทั้งเกณฑ์เสียว่าเอาสุขวงศ์พงศ์พันธุ์ของเราอย่างหนึ่งเป็นที่ตั้ง ถ้าหากว่าไม่พอ เอารูปที่มาจากพระสหายหรือรูปที่ออกโรงวิ่งมราจำเอง เจ้าควรจะเข้าไปเลือกในวังเพราะราจำนันได้ดีแล้ว ตั้งสัตย์ปฏิญาณเสียว่าในห้องนอนจะไม่ใช้รูปอื่นเลย ใช้แต่รูปถ่ายก็พอเหลือหลาย เพราะเป็นทุก ๆ อย่างแล้วเว้นไว้แต่รูปถ่าย

๗ ที่ว่างสี่ห้องนอนรูปกลุ่มแล้วควรเอารูปพระราชาขี่ควายมาติดได้ มันก็ขันดี

๗ รูปเครื่องสองสันข้างถนนพระอาย ๆ ก็ควรเลิกเสียแล้ว ทดลายอมดีเมาให้สำหรับติดพระที่นั่งวิมานเมฆ เพราะดูหลวงศักดิ์มันออกจะเป็นห่วงข่วงใย ดูมันจะโล่งโตมาก

๗ ครวมีรูปโฟโตกราฟของควายที่เหลือหนักหัวคู่ลองสามแผ่น เอามาไว้ที่พระที่นั่งวิมานเมฆได้ แต่จงให้สังเกตว่ารูปกิ่งออฟเคนมาร์กเมื่อสิ้นที่ต่างหายไป

๑. ในที่ซึ่งตีครุฬเดียงให้ใช้เลือกรูปกรรยาชาวที่ขน ใช้ไว้อุตรภาคมาตีคเลียสองคู่ จะให้เป็นเรื่องเดียวกันทั้งแผ่นเสียง เท่านี้แล้วจึงจะนึกต่อไปใหม่

(ฉะบับนี้เป็นพระราชดำรัสแสดงให้ผู้อื่นเขียน)

"นางชุ่ม" เจ้าจอมมารดาชุ่ม ในรัชชกาลที่ ๕
"ลูกโต" พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
"ลูกชายเล็ก" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ
"ท่านเล็ก" สมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข
"หลวงศักดิ์" พระยาไพชยนต์เทพ (ม ร. ว. ลภ อรุณวงศ์)

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๕

พระยาบุรุษ

ให้จัดรถแก้วจักรพรรดิ์รถ ๑ รถทัดมาวุฒฤารถ ๑ ช้างนุยันต์รถ ๑ ให้นายเอียนเข้าไปในวังในเครื่องถ่ายรูปที่ช่วงออกมาให้หมด ให้หลวงฤทธิ์เขียนยืนเข้าไปขนมีมหาดเล็กช่วยด้วย หลวงฤทธิ์จะต้องเอาไว้ไปทางนี้ของที่ขนมามากนั้นเท่าใด ให้ขนขึ้นตั้งไว้บนโต๊ะกินเข้าข้างพระที่นั่งอัมพร ที่ของที่มีอยู่บนนี้ประมาณกันไม่ต่ำกว่าครึ่งโต๊ะกินเข้านั้น

ห้องที่จะไว้ที่ถ่ายรูปประเมินให้ดูทีคิด และห้องมืดจะรื้อนั่นดูยังไรบ้าง เข้าใจว่าดูคงจะได้คิดแต่เพียงให้ทำตู้ผอม ๆ สูงเหมือนอย่างในห้องเขียวพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยทั้งทุก ๆ ผนัง คือห้องละ ๑ ตู้เท่านั้น ไม่มีแปลนว่าจะตั้งของอย่างไร ไม่มีวิธีเกี่ยวว่าของนั้นจะมีอะไรฤๅถ้ามีโต๊ะด้วยก็ยังไม่ได้นึก นอกจากตั้งกลางห้องเฉย ๆ ยังไม่ได้คิดเลยว่าจะจัดให้ความฤๅให้คอนวีเนียนอย่างไร ตู้ผอม ๆ เช่นนั้น

ใส่อะไรไม่ใคร่จะได้ เขียนอะไรก็ต้องขึ้นม้า ใส่อะไรเข้าไปไว้ก็ไม่แลเห็นต้องเที่ยวหา มันจะต้องการเป็นโต๊ะเป็นหิ้งต่าง ๆ ซึ่งจะต้องวางของให้งามและให้หยิบง่าย ผู้ที่ต้องมีความรู้ในเรื่องถ่ายรูปรู้จักงามมีความคิดและความเพียร ถ้าได้ทำการแต่ละเพาะหน้าเดียวยังดีผู้ที่จะจัดห้องนี้เห็นมีตัวอยู่ตลอดเช้า แต่มีการอื่นมากนักก็ตัวจะนั่งนิ่งอยู่ไม่ไหว อีกคนหนึ่งก็ชายบริพัตร์เขาก็มีหน้าที่อยู่แล้ว ท่านอีกคนนั่งก็บุรณัตร์แต่ไม่เชี่ยวชาญในการรูปจะไม่รู้จักของเสียบ้างฤๅอย่างไรไม่รู้ อีกคนหนึ่งก็เสรฐวงศ์มีความคิดและความเพียรมากและไม่มีหน้าที่ประจำตัวในการพระที่นั่ง ถ้าจะขอลี่ห่างกายางปีนเกาะเสียสัก ๔ วัน ๑๐ วันงานเกือบจะแล้วไป แต่จะเสียฤๅอย่างไรก็ไม่รู้ ถ้าเสรฐวงศ์กับบุรณัตร์ปล่อยเข้าไปด้วยกันได้ ยอมให้ทำเองทั้งโต๊ะม้าขึ้นอะไรเห็นจะสำเร็จ แต่เราไม่รู้ว่าเวลาจะเท่าไร จึงได้คิดจะให้ไปขนของออกมาเสียให้หมด ให้รู้ว่าของเท่านี้ให้

คิดยะรุมขัวไปในหักรามนให้ทั่งใช้ จะให้ท่านบุรมัศว์
แลนเสรนฐวงศ์ทราในคำวันนี้ด้วย

สยามินทร์

"หลวงฤทธิ์" พระยาราชสวรรยาธิบดี (พึ่อน ศิลป์)
"หลวงศักดิ์" พระยาไพรยนต์เทพ (ม. ร. ว. เล็ก อรุณวงศ)
"รพี" กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์
"ศรีพัตร์" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต
"บุรฉัตร์" กรมพระกำแพงเพ็ชรอัครโยธิน
"เสรฐวงศ์" กรมหมื่นอนุพงศ์จักรพรรดิ์

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๕

พระยาบุรย

ข้านึกว่าน้ำคนที่มาทำงานและที่ทำของ ซึ่งจะเชิญมาเลี้ยงในวันที่ ๑๗ ได้แต่ท่าน เพราะว่ายังลืมอยู่อีกหลายคน ต่อวันที่จะพอดีกับที่ซึ่งได้จัดไว้สำหรับเลี้ยงที่หลังทอง เพราะพวกสัญญาบัตรยังมีอีกมากแต่ไม่ได้คัดเข้ามา กลัวจะไม่พอขึ้นง่าย จึงได้เลือกไว้เท่านี้ ให้นึกกรอกคนลงอีกให้พอเก้าอี้ ส่วนข้าราชการผู้น้อยและที่ไม่มีสัญญาบัตร ซึ่งเขาพวกได้ไปเรียกญาญซึ่งพวกโยธามาได้ ได้ส่งออกมาให้ด้วยให้หาญาญซึ่งมาตกเลี้ยงอีกวาย ๑ ถ้าท่านนึกคนลงกลัวเขาเป็นนายเทียบซึ่งข้าได้ ให้เราด้วยกันเป็นนี้ ให้มานะได้ตะสกันดีกลาสด้วยกันได้ แล้วรวมญาญได้หมดแล้วจึงส่งกรมหลวงนริศออกก็ทำเจ้าญเป็นต่างคุณครั้งทีเดียว ซึ่งจะบอกให้กรมหลวงนริศทราบ

สยามินทร์

"นายเทียบ" พระยาคทาธรบดี (เทียบ อัศวรักษ์)

"กรมหลวงนริศ" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนริศรานุวัดติวงศ์

การเลี้ยงนี้คือการเลี้ยงเนื่องในงานเฉลิมพระราชมณเฑียรพระที่นั่งอัมพรสถาน

รายพระนามและรายนามที่พระราชทานมา

---

๑ สมเด็จพระบรมโอรส ๒ ท่านเล็ก

๓ บริพัตร์ ๔ เล็ก

๕ ยุคล ๖ นเรศร์

๗ นริศ ๘ ดุ๊ก

๙ ประจักษ์ ๑๐ มรุพงศ์

๑๑ วุฒิ ๑๒ จิระ

๑๓ วพี ๑๔ อาภา

๑๕ บุรฉัตร์ ๑๖ สุขุม

๑๗ เสถียร ๑๘ วรพงศ์

๑๙ บุรุษ ๒๐ พระยาศรี

๒๑ พระมนตรี ๒๒ วิบูลย์พรรณ์

๒๓ พระนายเสมอใจ ๒๔ หลวงศักดิ

๒๕ หลวงฤทธิ ๒๖ อภัยรณฤทธิ

๒๗ บำเรอภักดิ ๒๘ พระยารักษ์

๒๙ อุรพงศ์ ๓๐ สุริยา

๓๑ สุริยง ๓๒ ไกรโกษา

๓๓ อนุชิต ๓๔ ประสิทธิ์

๓๕ สรรพเพิ่ง

"สมเด็จพระบรมโอรส" พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
"ท่านเล็ก" สมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข
"บริพัตร์" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต
"เล็ก" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ
"ยุคล" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์
"นเรศร์" กรมพระนเรศร์วรฤทธิ์
"นริศ" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนริศรานุวัดติวงศ์
"ดิ๊ก" กรมหลวงสรรพสาตร์ศุภกิจ
"ประจักษ์" กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม
"มรุพงศ์" กรมขุนมรุพงศ์ศิริพัฒน์
"วุฒิ" กรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร
"จิระ" กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช
"รพี" กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์
"อากา" กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์
"บุรฉัตร์" กรมพระกำแพงเพ็ชรอัครโยธิน
"สุขุม" เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม)
"เสถียร" พระบาเสถียรฐาปนกิจย์ (ชม ชมธวัช)
"วรพงศ์" เจ้าพระยาวรพงศ์พิพัฒน์ (ม ร ว เต็ม คิตรเสนา)

"บุรุษ" พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ (นพ ไกรฤกษ์)
"พระยาศรี" พระยามหาอำมาตยาธิบดี (เสง วิริยศิริ)
"พระมนตรี" พระยาประชากิจกรจักร์ (ชุบ โอสถานนท์)
"วิบูลย์พรรณ์" พระองค์เจ้าวิบูลย์พรรณรังษี
"พระนายเสมอใจ" พระยานิพัทธราชกิจ (อ้น นรพัลลภ)
"หลวงศักดิ์" พระยาไพชยนต์เทพ (ม. ร. ว. ลภ อรุณวงศ์)
"หลวงฤทธิ์" พระยาราไชสวริยาธิบดี (พ้อน ศิลปี)
"อภัยรณฤทธิ์" พระยาอภัยรณฤทธิ์ (บุศย์ บุณยรัตพันธุ์)
"บำเรอภักดิ์" พระยาเพ็ชรพิชัย (เจิม อมาตยกุล)
"พระยารักษ์" เจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี (ม. ร. ว. บุ๊ม มาลากุล)
"อุรุพงศ์" พระองค์เจ้าอุรุพงศ์รัชสมโภช
"สุริยา" พระยาสุริยานุวัตร์ (เกิด บุนนาค)
"สุริยง" กรมหมื่นไชยาสรีสุริโยภาศ
"ไกรโกษา" พระยาไกรโกษา (ทัต สิงหเสนี)
"อนุชิต" พระยาอนุชิตชาญชัย (สาย สิงหเสนี)
"ประสิทธิ์" พระยาสิงหเสนี (สอาด สิงหเสนี)
"ทรรพเพิ่ม" พระยาประเสริฐศุภกิจ (เพิ่ม ไกรฤกษ์)

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๕

ถึงพระยาบุรุษ

อย่าลืมเสาแก้วทั้งหมดเครสในห้องไปรเวต อย่าลืมปลดรูปตามเฉลียงที่ในวัง ในห้องอาวุธที่เห็นท่าตั้งพระกลดนั้นที่จะต้องเป็นต้นไม้เงินทองเสียแล้ว เลือกเอาที่ม้าลงงาม ๆ ที่ท่าที่จะตั้งหลักต้นไม้บรรไดห้องงาถ้าหาอื่นไม่ได้ ให้เอาตัวที่ไผ่ขึ้นเวรรคอยู่ริมประตูบรรไดใหญ่

ถ้าไม่ต้นไม้เงินทองมีของคือยู่อีกสิ่ง ๑ ที่จะตั้งได้ในห้องอาวุธ คือขวดกะไพ่ทองปากเย็นลักยิบยิกต้นไม้เงินทองอยู่ในครอบแก้วโตพิลึก เห็นจะตั้งอยู่ที่ห้องทองข้างกลัวแต่ห้องทรงพระกันรอมพระประนูลเอาไปเสียให้ดูเอาเถิด

(ฉะบับนี้เป็นพระราชกระแสรับสั่งให้ผู้อื่นเขียน)

พระยาบุรุษ

อ่างฤๅพานศิลาขาวตั้งแนเสาที่ปากบึงเลือย ใต้ตัวขึ้นสรุปสามัญของเครื่องหิน แต่เป็นของเก่ามีมาครั้งทุลหม่อม เจ้าของท่านโปรดตั้งพระที่นั่งอนันตสมาคมเดี๋ยวนี้อยู่ที่ไหน บางทีจะอยู่หอสมุดกระมัง เข้าไปในวังขอให้สังเกตดูให้รู้สักหน่อย อ่างเห็น ๆ อยู่ไม่หายเป็นแน่

สยามินทร์

"ทุลหม่อม" พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๕

พระยาบุรุษ

คิดใจตุ๊กตาวิคมไฟฟ้าบนหลังตู้เอ็มเปอเรอร์เยอรมันว่ามันแพ้ยไปข้างหนึ่ง คือตัวข้างตะวันออกต่ำกว่าตะวันตก คนใดว่าตุ๊กตาที่ตั้งไว้หลังตู้กลางห้องสกุหว่าพะสูงไล่เลี่ยกัน ขอให้วัดเทียบดู ถ้าเห็นว่าเข้าคู่กันได้ให้เอาขึ้นมาเปลี่ยน

แต่ตัวซึ่งจะเปลี่ยนเอาลงมาดูเหมือนจะยืนชะโงก ถ้ายืนชะโงกแล้วตั้งกลางห้องไม่งาม มีตุ๊กตาที่จะเอาไปเปลี่ยนห้องสกุหว่าได้อยู่ในห้องเงิน เดิมตั้งอยู่กลางโต๊ะที่ประชุม เดี๋ยวนี้ตั้งอยู่ชอกประตูข้างตะวันตกแต่ไม่สว่าง จะเป็นตวงข้างในฤๅเปล่าอกนอกไม่รู้ กรมประจักษ์ว่าตวงข้างในไม่สว่างเอง ถ้าเทียบกันไม่ได้คู่ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งก็ให้คงไว้ตามเดิม

(ตะกี้นี้เป็นพระราชกระแสรับสั่งให้ผู้อื่นเขียน)

"กรมประจักษ์" กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม

พระยาบุรุษ

ให้ไปเอารูปเอ็มเปอเรอร์ออฟฟอลเตรียกรอบประดับเพ็ชร์มาตั้งในตู้ห้องกลาง กับให้ค้นของบุหรี่พวกชั้นเก่าที่มีรูปกรมสมเด็จใบหนึ่งสลักลงยาเขียวอ่อนประดับเพ็ชร์ใบหนึ่งเป็นต้น ออกมาสำหรับจะได้ใส่ตู้ข้างมุขเหนือ

สยามินทร์

"กรมสมเด็จ" สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยาบำราบปรปักษ์

พระยาบุรุษ

นาฬิกาพระธรรมปิฎกอย่าเอาขึ้นหลังตั้งเลย ให้เอาไปห้องมุขหลัง

(ระยะนี้เป็นพระราชหัตถเลขาทรงเขียนเอง)

"พระองค์ปรีดา" พระองค์เจ้าปรีดา

สวนดุสิต

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๕

พระยาบรม

วันที่ ๑๑ แบนเควตนั้นน่ากลัวระต้องเปิดเป็นสับเปอร์ข้าราชการอื่น ๆ ด้วยเข้าใจว่าข้าราชการฝรั่งเห็นระต้องเปิดให้มาในวันนั้นด้วย ถ้าฝรั่งมาจะมากินอย่างวัดเบญจมบพิตร์ ไม่ไหว ถ้ามายามหนึ่งพอเวลาแบนเควตแล้วได้เข้า สำหรับเครื่องเกลือนและพึ่งพิณพาทย์พึ่งแตรแต่การเลี้ยงคงยังต้องมีในคอนหัวค่ำแต่เล็กน้อยในพวกข้าราชการที่มีประจำ ด้วยผู้ใหญ่ไปนั้นโต๊ะหมดแล้วถ้าจะมีแต่ ๗๐ คนเห็นจะน้อยไป

ที่ท่าโรงน้ำร้อนของแม่เล็ก ควรจะเปิดให้ข้างซีกเจ้าถนอม ซีกวิมลลองจะได้ ใช้เป็นแปนตรีสำหรับเลี้ยงข้างในตลอดงาน

สยามินทร์

"แม่เล็ก" สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ

"เจ้าถนอม" หม่อมเจ้าถนอม อุไร กำกับพนักงานชะวาลาและเผ้าที่

กินอย่างวัดเบญจมบพิตร์ คือมีอาหารคาวหวาน จานแบ่งและซ่อมช้อนวางอยู่โดยกลาง ผู้ใดจะรับประทานสิ่งใดก็ตักแบ่งไปนั่งรับประทานที่โต๊ะเล็กซึ่งตั้งไว้ ใช้ปูปฏิบัติมาน้อย เสียงบุกได้มาก ๆ

สวนดุสิต

วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๕

พระยาบุรฐ

ตามตู้เขียนหนังสือหลังห้องฝรั่งเศส ควรจะมีตะเกียงไฟฟ้าแห่งละควง จะไปเนรมิตร์เอาปลั๊กที่ไหนยังแลไม่เห็น ถ้าจะเจาะฝาก็จะกำเวียเต็มที่ ห้อยลงมาจากข้างบนได้ฤๅไม่

อนึ่งฉากที่ไปเอามาจากเรือนเหนือนั้นไม่ควรจะถอน ถ้าทำใหม่ไม่แล้วควรจะใช้ฉากญี่ปุ่น เพราะอยู่ที่บรรไดไม่กีดขวางอันใด

สยามินทร์

วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๕

ถึงพระยาบุรุษ

ดอกไม้ช่อและดอกไม้จัดที่จะให้ท่านนั้น ขอให้กะแต่ส่วนของหลวง ส่วนทางพระที่นั่งอัครแลปรัศจิมขอให้ส่งเจ้าของที่ท่านทรงจัดกัน ดอกไม้ช่อที่จะวางโต๊ะเลี้ยงก็ให้กะแต่ส่วนข้างนอก เพราะข้างในท่านทรงจัดกันไปส่วนหนึ่งแล้ว แม้นมาทั้งหมดนั้นทำไม่ไหวเพราะคนก็จะต้องใช้การเลี้ยงน้ำร้อนทั้งสิ้น เกรงจะไม่ใคร่มีเวลาผ่อนมาทำดอกไม้ได้ กี่มากน้อย

หนังสือที่ยอกเข้ามาวันนี้ก็ได้รับแล้ว แต่เกรงจะไม่เข้าใจว่าส่วนอื่นเจ้าของท่านเตรียมทำเองกันแล้ว จะขนเอามารวมให้ฉันจัดคนเดียวจะเหลือกำลัง ทำไปไม่ดีก็จะไม่พ้นพระราชอาชญา ตามที่กะยอกมานี้ ถ้าเป็นส่วนของหลวงซึ่งไม่มีใครจะกำกับเป็นอันทำได้ แต่ถ้าเป็นส่วนของพระองค์อื่นรวมมาด้วยแล้ว ขอให้ทำลงตามที่ยอกไป

เสาวภา

ฉะบับนี้เป็นพระราชหัตถเลขาของสมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ เรื่องการแต่งดอกไม้โต๊ะอาหารในงานเฉลิมพระราชมณเฑียรพระที่นั่งอัมพรสถาน.

วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๕

พระยาบุรุษ

ผู้ที่ควรจะเชิญมาเลี้ยงยังขาดอยู่อีกหลายคน คือ กิติยากร พระยาพิพัฒน์โกษา พระยามหาเทพ เจ้าพระยาวิชิต พระยาจ่าแสนย์บดี ถึงเขามาช่วยกันทางหนึ่งก็เป็นผู้ใหญ่ เกินอัตราไป ๓ คนแล้ว ควรจะถอนไคล เจ้าบ่ยภักดี ชายอุรุพงศ์ และสุริยงออกเสียได้คงเหลือที่ว่างอยู่ที่ ๑ เอาเจ้าหมื่นไวยเข้า พวกที่ถอนออกนี้ให้ได้รับฟรีติเก็ต ยกเสียแต่สุริยงไม่ได้ทำอะไร นายด้านตำรวจก็ให้ได้รับฟรีติเก็ตไม่ต้องมากินเลี้ยง เพราะจะเอามากินเลี้ยงก็จะเลวไปกว่าพวกหลวง ๆ มหาดเล็กที่ได้ลงมือทำงานเช่นอ้ายดีนายเสนอ พระนรินทร์ราชเสนีก็มาหยิบโน่นฉวยนี่อยู่บ้างให้ดีเก็ตเปล่าก็ได้

สยามินทร์

"กิติยากร" กรมพระจันทบุรีนฤนาถ

"พระยาพิพัฒน์โกษา" พระยาพิพัฒน์โกษา (หลุยดีโน ซาเวียร์)

"พระยามหาเทพ" พระยาอภัยรณฤทธิ์ (ถวิล อมาตยกุล)
"เจ้าพระยาวิชิต" เจ้าพระยาวิชิตวงศ์วุฒิไกร (ม.ร.ว. คลี่ สุทัศน์)
"พระยาจ่าแสนยบดี" เจ้าพระยามุขมนตรี (อวบ เปาโรหิตย์)
"ไศล" หม่อมเจ้าไศลทอง ทองใหญ่
"เจ้าปิยภักดี" หม่อมเจ้าปิยภักดีนาถ สุประดิษฐ์
"ชายอุรุพงศ์" พระองค์เจ้าอุรุพงศ์รัชสมโภช
"สุริยง" กรมหมื่นไชยาสรีสุริโยภาศ
"เจ้าหมื่นไวย" พระยาเทวศร์วงศ์วิวัฒน์ (ม.ล. วรรณ์ กุญชร)
"อ้ายดีนายเสนอ" พระยาสุเทพภักดี (ดี สุเดชะ)
"พระนรินทร์ราชเสนี" พระยานรินทร์ราชเสนี (พร้อม มิตรภักดี)
ได้รับฟริติเด็ต หมายความว่าได้รับตั้งอนุญาตให้ดุลกรได้

สวนดุสิต

วันที่ ๙ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๕

ถึงพระยาบุรุษ

เครื่องล้างหมุกที่คิดจะทำเป็นขาหยั่ง ยังไม่สู้เข้าใจชัดเจน ในเรือน่ากลัวจะตั้งไม่อยู่ และถ้าในเมืองหนาวนั่งกับพื้นไม่ได้ มันจำจะต้องตั้งอ่างบนโต๊ะ ในเรือน่าจะต้องแขวนอย่างอ้ายที่ล้างมือชะนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นแผ่นกระดาน ข้างบนเป็นรูปปีกผ่าซีก ข้างล่างเป็นถ้วย ทำด้วยถ้วยของมีรม ไม่ใช่แปลกปลาดอะไรนั้น แต่ที่จะว่าเดี๋ยวนี้เพื่อจะให้เข้าใจว่า น้ำนั้นน่าจะต้องคิดผ่าหรือแขวนให้สูงพอที่จะมีแรงพ่นขึ้นสำหรับนั่งโต๊ะ ถ้าไม่มีมาชนะเช่นนั้นไป ไม่ต้องถามคลื่นเข้าพลัดตกลงมาคอจะหักเป็นนายบำรุง ขึ้นลงนั่งกับพื้นก็จะเป็นหวัด จำจะต้องเตรียมตัวไปไว้เสียหาฤๅกับดาอ่วนก็ได้

สยามินทร์

"นายบำรุง" ในวันชกกาลที่ ๔ นายบำรุงราชบทมาลย์ตาม เสด็จมาในเรือพระที่นั่งรอง กล่องเครื่องตกลงมาถูกตาย

"คาล้วน" หมอเมอมอร์ สวมเยอรมัน เป็นหมอของกรมทหารเรือ

เครื่องล้างเมนูก เครื่องล้างพระนาสิกนั้นพระตามหมอแนะนำให้ล้างเสมอ เครื่องสำหรับทั้งจะไปใช้เวลาเสด็จ ร ประพาสยุโรป

ร. ศ. ๑๒๖

พระยาบุรุษ

กลับใจเพราะจะไปเขียนรูป ให้เอาเสื้อยุนิฟอร์มขาวเสื้อครุย คทาจอมพล หีบมีไปด้วย

(แบบนี้เป็นพระราชหัตถเลขาทรงเขียนเอง)

เดิมตั้งพระราชหฤทัยว่าในการเสด็จ ฯ ยุโรป ร. ศ. ๑๒๐ เพื่อจะรักษาพระองค์เท่านั้น แต่เมื่อใกล้เวลาเสด็จ ฯ เข้า ได้มีพระราชกระแสให้จัดเครื่องทรงเพิ่มเติม

สวนดุสิต

วันที่ ๘ มกราคม ร.ศ. ๑๒๖

ถึงพระยาบุรุษ

ให้เอาโต๊ะกลมไปตั้งในห้องซึ่งจะเลี้ยงข้างใน ซึ่งเป็นห้องเล็กหลังบ้านสายยุทธ ใช้เครื่องเงินปรุ จะตั้งเชิงเทียนใหญ่ที่มุกใส่เมื่อเลี้ยงวานซืนนี้กลางโต๊ะก็ควร

ส่วนโต๊ะบนพระที่นั่งนั้นใช้เงินด้านทั้งสำรับ ไม่ต้องไปจัดปรุ ๆ จนให้เกียจนั่งกูเสีย วันนี้ไม่ช้าแล้ว พอจะได้พูดอะไร ๆ ได้บ้าง

สยามินทร์

สวนดุสิต

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๖

พระยาบุรุษ

ในงานศพนางทิพและงานศพเจ้าพระยาสุรพันธ์ ให้มีพิณเล็กเสียงนี้ร้องนี้ ส่วนหมายพลนั้นได้รับจากเจ้าภาพทั้ง ๒ ราย

สยามินทร์

"นางทิพ" เจ้าจอมมารดาทิพเกษร ในรัชกาลที่ ๕

"เจ้าพระยาสุรพันธ์" เจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ (เทศ บุนนาค)

งานศพนี้ทำที่เมรุวัดเทพศิรินทราวาส

สวนดุสิต

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ร. ศ. ๑๒๖

พระยาบรรย

เครื่องทำแวนพ้าศพ[1] นมาการพิพและรานเจ้าพระยาดุลพันธ์ ครั้งอรไทยไว้เครื่องแก้วแต่งอย่างไร จะจัดให้เรียบร้อยให้หรือไม่ ราคาสักเท่า ๑ ศพจะให้ครวจดูจดมเทียบดูลักที วิธีที่จะทำอย่างไรจะพูด หนังสือน่าจะไม่เข้าใจ ไว้จะเล่าให้ฟัง จอให้มาเพ้ะ

สยามินทร์

"อรไทย" พระองค์เจ้าอรไทยเทพกัญญา

วันที่ ๑๑ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๖

พระยาบุรุษ

ในเรื่องการเลี้ยงฉลองพระและเลี้ยงสัปเปรี้ยในวาน
ซ้นเรือนอุรุพงศ์ ทั้งที่ราชฤดีและที่เก๋ง พระยาภักดี
มาตงไม่มีถ้วยน้ำและกระโถน เราจะต้องเตรียมพร
ท่านน้ำท้าและเครื่องรินให้พร้อม หมากพลูที่จะเลี้ยงแน
บรรจุเดียว ๑ เดียว สำหรับเจ้านาย ๒ เดียว แลนายดี
เดียว ๑ ราชการใช้ผอย ๓ ผอย บุหรี่ใช้มวน
หีบเงินทับเลข และหีบเงินที่ห้องบรรทมและห้องน้ำ
ครั้นจะไปเที่ยวกันไม่มีห้องมีหีบปนกันและเกะกะ
บุหรี่เราต้องเอาเอง แต่ให้ใช้บุหรี่ไทยให้มาก ห้ามยา
แก้แรดกระวานมาบ้าง บุหรี่ไทยถ้าได้ดินดีและเอาอบสุ
ถนมาก ๆ ยิ่งดี ไม่ใช่ซิตระหนี่อยากจะได้

สยามินทร์

"เรือนอุรุพงศ์" ตำหนักราชฤดีรุ่งโรจน์ ในพระราชวังดุสิต
"พระยาภักดี" พระยาภักดีภัทรากร (โอ๋ง อุทกภาชน์) เป็น
ผู้แต่งเครื่องเสวยอย่างจีน

สวนดุสิต

วันที่ ๑๒ มีนาคม ร. ศ. ๑๒๖

พระยาบุรุษ

งานฉลองพระ[illegible]หินจะต้องมีลัยเปอร์ แต่เลี้ยงในโรงลดหรือพระได้ ผู้หญิงคิดใจแซนวิช ให้เลี้ยงแซนวิชทั้งสองวัน จัดอย่างเลี้ยงที่เมรุ

สยามินทร์

งานฉลองพระพุทธรูปที่พระที่นั่งราชฤดี เวลานั้นยังเป็นหลังคาจากหน้าพระที่นั่งอัมพรสถาน

วันที่ ๘ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๗

ถึงพระยารุบุย

ด้วยวันพระราชทานกฐินนั้น การเลี้ยงอยู่ข้างจะเป็นการใหญ่ เรือเจ้านายข้าราชการที่จะจัดมาก็คงจะมีแต่ของกินมาเป็นที่ ๆ ส่วนภาชนะที่จะแบ่งและน้ำที่จะกินกันนั้นคงไม่มีมา เพราะฉะนั้นส่วนภาชนะที่จะจานและช่อมช้อนมีดด้วยน้ำขอให้พระยารุบุยเอาของในมหาดเล็กจัดมา แต่น้ำเย็นและน้ำแข็งฉันจะให้คนของฉันส่งให้ ใครคอยรับและต้องมีผ้าเช็ดมือด้วย ส่วนการแบ่งแกงฉันจะให้ส่งที่โน่นพร้อมกับน้ำ แต่น้ำร้อนที่จะเลี้ยงข้างหน้าขอให้มหาดเล็กน้ำร้อนเลี้ยง ส่วนข้างในเป็นของฉันทั้งสิ้น ถ้าจะเรียกการแบ่งสำหรับพระเจ้าอยู่หัวก็จะส่งให้ ขอให้จัดเตรียมการให้ดีอย่าให้ขาดได้ สิ่งใดหมดเอามาให้เหลือไว้ดีกว่าขาด เพราะเป็นวันที่จะสนุกรื่นเริงใหญ่ของท่าน ต้องระวังอย่าให้ทรงพระพิโรธได้ ทนลำบากเอาดีกว่า ฉันใดสุดแต่ให้เป็นที่ทรงพระราชสำราญแล้ว เราผู้เป็นข้าก็เป็นสุข ถ้า

จักต้องประกาศให้ทราบ [illegible] จะได้ช่วยกันคิดให้เรียบร้อย

เสาวภา

เรื่องพระฐินวัดราชาธิวาศ

ฉะบับนี้เป็นพระราชหัตถเลขาของสมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ พระราชทานพระราโชวาทในงานที่ทรงพระเบญจกาภุพา

มีพระราชดำรัสขออำรักขามายังสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนริศรานุวัดติวงศ์ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงดำรงราชานุภาพ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าอรพงศ์วรัชสมโภช พระยาสุรินทราฤทธิ์ พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ เจ้าหมื่นสรรพเดชอภิบาล เจ้าหมื่นเสมอใจราช หลวงศักดิ์นายเวรและข้าหลวงข้างในผู้ที่ทรงเครื่อง หม่อมเจ้าถนอม จะทรงตามเป็นไปในความจำเป็นซึ่งจะรักษาพระองค์ให้ทรงพระสำราญ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

แต่ไหนแต่ไรมาเสวยน้ำโสคานอกหรือโซดาในน้ำแร่หรือแอบพอลลินาริให้อิ่มต่างน้ำไม่ได้ เมื่อเสวยน้ำเหล่านั้นแล้วต้องเสวยน้ำท่าล้าง จึงนับว่าเป็นเครื่องดื่มอย่างหนึ่งเหล้ายาปรายเหล้า ท่างแต่ไม่เมา เมื่อเสด็จในประเทศที่ใดซึ่งน้ำเสวยระพาไปด้วยไม่ได้ ก็จำเป็นต้องเสวยน้ำในเมืองนั้น อันใคร ๆ เขาไม่กินกลัวจะผิดน้ำนน

การที่ประทับอยู่ในกรุงเทพ ฯ แต่ก่อนมา เคยเสวยน้ำเมืองเพ็ชรบุรีอยู่เนืองนิตย์ แต่บางคราวมีเหตุขัดข้องจำต้องตักน้ำเมืองเพ็ชรบุรีมาไม่ทันกลั่น ย่อมทรงเกิดร้อนทุกครั้ง บางเวลาเจ้าพนักงานมักง่ายใช้น้ำเมืองเพ็ชรบุรีเสียหมด ส่งน้ำอื่นผสมเข้ามาว่าน้ำเพ็ชร์ เสวยครั้งไรก็เสวยไม่ได้ ให้กระสับกระส่ายไปต่าง ๆ เช่นเช่นนี้มาแต่ไหนแต่ไรถึง ๔๐ ปีล่วงมาแล้ว

บัดนี้มีพระโรคซึ่งเสวยน้ำมากไม่ได้ หมอฝรั่งพูดไว้ว่าเสวยน้ำน้อยที่สุดเท่าใดยิ่งดี ก็ได้ทรงบำเพ็ญที่จะเสวยน้ำน้อยเช่นนั้น ไม่ใช่แต่เพียงไม่ลำเร็จไม่ใคร่จะได้เสวยน้ำอร่อยสมพระราชประสงค์เนือง ๆ เป็นเหตุให้ต้องเสวยมากเหลือจะให้สิ้นกระหายก็ไม่รู้อิ่ม จึงต้องแก้ไขด้วยเพียงหยอดน้ำแข็งลงไปให้เป็นเลียรสน้ำ แต่ครั้นเสวยมากพระนาภีก็อึดไป เพราะเป็นเกินธรรมดายิ่งนัก ความลำบากพระราชหฤทัยในเรื่องเสวยน้ำไม่อร่อยนี้ได้มีมานานนัก ๆ จนโรคนี้ได้ทรงรับความเดือดร้อนเพราะน้ำไม่อร่อยนี้เป็นอันมาก ทรง

พิจารณาเห็นว่า ที่เป็นดังนี้ด้วยพระศอเป็นไทยไม่ยอม เป็นฝรั่ง จะเสวยโจหาน้ำกลั่นอะไรทนไม่ได้ทั้งสิ้น

ครั้นวันที่ ๑ อันวาคมนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตลวงตักตีนายเวรจัดหาน้ำกรดมาวาด ๔ ขวด ขวดหนึ่งน้ำแก่น ขวดหนึ่งน้ำพิชร ขวดหนึ่งน้ำส้มอีกขวดหนึ่งน้ำกลั่น อย่าให้ปนกันเกรงแก่สังเกตว่าเป็นน้ำอันใดส่งขึ้นมาถวาย ได้ทรงอมน้ำนั้นไม่ได้กลืนทั้งละขวด ได้ทรงเลือกน้ำใน ๔ ขวดนั้นขวดหนึ่งว่าอร่อยกว่าทั้งหมด ครั้นเปิดเครื่องหมายได้ความว่าขวดนั้นคือน้ำพิชร การเป็นอัศจรรย์เช่นนี้ประหลาดกว่าวัดไม่ล้อม ทรงพระราชดำริเห็นว่า น้ำ ๆ อย่างนั้นจะบริสุทธิ์เกินไปอย่างไรกว่าพระศอที่เคยเสวยน้ำอย่างต่ำ จึงทำให้เสวยไม่อิ่มเสียเลย ไม่ระงับกระหายได้

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ขอยารักษาต่าง ๆ ทั้งหลาย อันได้ยกมานมแล้วข้างต้น ได้เป็นธุระ

จวนจวายความหน้าที่เพื่อความสงเคราะห์ ให้ได้เสวย
น้ำเพ็ชร์ให้เสมอไป ระลึกแบ่งส่วนพระราชกุศลให้แก่
ท่านเจ้าคลายแรงกาจที่ได้ตักเตือนให้เสมพระราชประสงค์
นั้นเสมอไป

จบสำรับที่ ๑๑ วันที่ ๑ ขึ้นวันพุธ วัดแจ้งสิบทศศก ๑๒๓

วัดไม้ล้อม คือมีคนทายคนหนึ่งอยู่ที่วัดไม้ล้อม เลื่องลือ
อันว่าขลังในการเสกเป่า และทำนายแม่นนัก

สวนดุสิต

วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๒๙

ถึงพระยาบุรุษ

บอกข่าวเข้ามานั้นได้ทราบแล้ว อาการไข้ที่ยังตนที่อยู่เช่นนี้ยังพอเชื่อได้ว่าจะไม่เร่งร้อน ระวังแต่อย่าให้ชื้น ถ้าพอเห็นว่าสบายขึ้นมากแล้วต้องกลับเสียคราวหนึ่ง ถ้าเป็นอยู่อย่างนี้ไปถึงเวลาฝนไปไม่สบายลงที่นอกคราวนี้กลับมาลำบากยิ่งใหญ่ กลับออกไปก็ไม่ใคร่จะได้ประโยชน์เช่นไปครั้งแรก เพราะฉะนั้นควรจะอดทนกลับไปกลับมาให้ได้กำไรไว้ทุกเที่ยวนั้นเป็นทางถูก

สยามินทร์

เจ้าจอมมารดาชุ่มป่วย พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ พาไปเที่ยวตากอากาศที่เพชรบุรี และได้ทราบบัดนี้ทูลอาการป่วยมาให้ทรงทราบแล้ว และองค์ดุสิตพระบาทจึงพระราชทานพระราชหัตถเลขานี้ตอบ

เมืองเพ็ชร์บุรี

วันที่ ๘ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๙

ถึงพระยาบุรุษ

ถามด้วยเรื่องหลวงสิทธินายเวรและหมื่นขมาดิเลขอุคมทั้งใหม่นั้น เดิมเข้าใจว่าหลวงสิทธิยังทำการอยู่ในหน้าที่ครูในโรงเรียนมหาดเล็ก ถ้าหากว่าไม่ได้ทำการอยู่ในหน้าที่ครูอยู่แล้วก็ดีมาแล้ว จะไปทำราชการในหน้าที่เวรเล็กก็ดีอยู่ ๆ งานะไร

จึงเห็นว่าควรจะให้อยู่ในกองประจำราชการซึ่งเสวยวงศ์เป็นหัวหน้า ถ้าแต่งหนาที่ปลัดทูลฉลองราชทูตอย่างนายเวร สำหรับที่จะได้เลื่อนขึ้นแต่ราชทูตเสวยวงศ์ดังนี้ก็ใช้ ครั้งให้มีตำแหน่งประจำอยู่ที่ในวังคนหนึ่ง ด้วยมหาดเล็กโดยมากมักจะเข้ามาแต่งแต่เช้าแล้วกลับไปบ้าน กลางคืนไม่มีคน เป็นเดือนตั้งคนละ ๓๐๐ บาทไปก่อน

สยามินทร์

"หลวงสิทธินายเวร" พระยาอร่ามนลเพ็ชร์ (เล็ก บุนนาค)

"หมื่นขมาดิเลขอุคม" หม่อมเจ้าพิชิตชัยวงศ์ (ม.จ. สิงหนัท ปราโมช)

"ชายเสวยวงศ์" กรมหมื่นอนุพงศ์จักรพรรดิ์

สวนดุสิต

วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๘

พระยาบุรุษ

ความทีกระนั้นก็แล้ว แต่ตามแต่เรื่องแรงเจ้าจะไม่อยู่ในรังนี้ตลอดกาล เพราะเจ้าเกรงไปเอง แต่เราทรียมไว้ให้ครบดีกว่า เรื่องโกะทามที่จัดนั้นก็ดี แต่ถ้าจะลายทองตอกเสาเปลี่ยนมไว้วันแรกเป็นระดีกว่า เพราะเป็นวันเต็มยศ เลี้ยงส่งเป็นครึ่งยศ

สยามินทร์

เรื่องการจัดรับรองเจ้าเขมรอันอัตเบกขาต์ แห่งบรมสวิก ที่ตำหนักบุตร ณพระที่นั่งอัมพรสถาน คำว่า "เจ้า" ในพระราชหัตถเลขานี้หมายความถึงดุ๊กองค์นี้

สวนดุสิต

วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๘

พระยาบุรุษ

การเลขาที่เรือนนางลาราวันนี้ จะต้องเข้าเวรวันเดือนเดือนวันพุธ แต่จากทุกวันพุธหลังจะต้องเลี้ยงทุกฝรั่งเศส ได้ระวังต่างกันขึ้นบนอันล่างเท่านั้นแล้วนี้ วันพุธที่เลี้ยงทุกฝรั่งเศสที่ห้องนอน

สยามินทร์

"เรือนนางลารา" ตำหนักพระราชชายา เจ้าดารารัศมี มีงานขึ้นตำหนักใหม่ในพระราชวังดุสิต

การด่วน บางปอิน

พระยาบรม

ที่ในเข้าที่เรือนนางคารานเตมห้องชั้นบนที่เป็นเหลี่ยม ตรงบรรไดอีกโต๊ะหนึ่งได้ ใช้โต๊ะกลมเหมือนกัน เดิรกับเข้าทางบรรไดเล็กซึ่งเป็นทางเดียวกับห้องชั้นล่าง จัดเป็นโต๊ะเสวยเสียอีกโต๊ะหนึ่ง ถ้าข้างล่างโต๊ะเหลี่ยม ๗ คน โต๊ะจุกว่ากลมกระมัง ขอให้เร่งจัดการเสียให้ตลอด ปีเตอร์อยู่เปล่า จะให้ไปเตรียมทำกับเข้าฝรั่งก็ได้ ให้คิดกับพระยานรฤทธิ์ จัดโต๊ะให้งามทั้งข้างบนข้างล่าง จะลงไปสั่งการเองแล้วจึงกลับมาด้วยรถไฟก็ได้

สยามินทร์

"ปีเตอร์" หลวงทิพรสโอชา (ปีเตอร์ อันโตนิโย อันตรนิยกต์)

"พระยานรฤทธิ์" พลตรีพระยาธรรมจรรยาบุกูลมหดรี (ทองดี โชติกเสถียร) เป็นผู้ดูแลรักษาพระเข้าต้นอยู่คราวหนึ่ง

พระยาบุรุษ

วันนี้ขอนเจ้านครเชียงใหม่ไปเที่ยวเมืองเชตร์ป่าย ๑ ไม่ ๑ ได้ มีมาตานและของกินไปในเรือสำหรับ ๗–๘ คน

สยามินทร์

" เจ้าเชียงใหม่ " เจ้าอินทวโรรส เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

สวนดุสิต

วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๘

พระยาบุรุษ

เรื่องการแต่งตัวเรือยนต์นั้น ได้เคยคิดครั้งหนึ่งแล้ว แต่ทีหลังจะไม่ได้ทำ เห็นจะเป็นเพราะเหตุว่าถ้าจะตกแต่งแต่ละห้องมีรูปแปลกต่างกัน ๑ สำหรับนิยมหายบ้างมาก อีกประการหนึ่งการที่จะแต่งเป็นหมู่ต่าง ๆ ถูมหากเล็กไม่อยากจะแต่ง ด้วยแปลกจากชุนนางไป แต่มหากเล็กจำนวนสกมแต่ง เหตุด้วยอยากจะมีอยากจะเหมือนกับเลขมุกดาหารแล้ว เมื่อมหากเล็กไม่ยอมประสาทขาดใจลงไปในเลือด ด้วยร้อนหนักเกิดเกี่ยวอะไรต่าง ๆ จนเลิกลงมาเป็นแถวเดียว แต่ความเห็นเช่นนี้ก็ต้องมีเลิกกับชุนนางไป และนึกเห็นในใจว่าไกรเลยจะนึกว่าดีกว่าชุนนาง ถ้าเห็นคุม ๒ แถวเข้าคงพอเข้าใจว่าแถว จึงได้ทายานใจที่จะใช้คุมแถวเดียว แต่ครั้นเห็นมหากเล็กมีกุฎราชกุมารใส่เลือคุม ๒ แถวติดตัวยะไรต่างต่าง ๆ คงมีผู้เห็นเท่า และนึกว่า

มพาดเล็กหลวงเร่อร่าหรือสติฟแข็งหรือผ้าไว้ข้าง ได้
ติดเห็นมานานแล้วในเรื่องรอเรื่องเรื่อง ถ้าเวลาสอดเข้า
ฝรั่งมังค่าคไม่ใคร่สวย

การที่จะให้สวยนั้นไม่ใช่กอดหลังเข้าคลาย่ปเป็นตุก
ตุ๊ก ๆ แถวสำรัญเท่า และไม่ใช่ถ่ายตัว ถ้าจะเลา
ตย่างกันแล้วเราต่างเยอรมันเสียทีเดียวอย่างหนึ่ง หรือ
เอาอย่างกรมรถเดียวนั้นก็ได้ประพิก ไม่ช่วนนี้ก็
เปลี่ยนแต่ย่าเท่านั้น

สารถีหลวงล่ายเยอรมันขับรถเยอรมันการเลือกอ
กลับอย่างหาร ติดแถบลายนกอินทรีย์ระกำไหม
ขนหนึ่งนระคอแดงขัดมือแดงตัวดำ มีแถบทั้งสองทั้งมือ
มีแถบปุ่มเล็กทองระกำไหม หมวกน่าจะเป็นหูกแข็ง
เลือนนั้นชายขาว ถางแกงแกม เกือกบูต

ถ้าอย่างสารถีทุกวันนี้ ชามอยู่เพียงขั้นเสื้อเจ้าหนึ่น
ไว้ย ตกไปถึงราวเปเกนต์แดงเต็มตู ถ้ามหาดเล็ก
จะลงไปใส่เสื้อราชเปเกนต์แดงเห็นจะเลวลงไปมากกว่า
ใส่เสื้อตุ๊ก ๆ แถวแต่ก่อนทีวังเกียรมานั้น

ถ้าหากว่าหนังสือไม่ตลอด ให้เป็นเล็กน้อยก็ดี แต่ให้หนังสือทางเมืองตลับเกิดยุ่งเสีย เขียนผ่าเสียก็ดี และปะเลิศก็ให้ไม่มีให้ตัดเสียเต็มยศเปลี่ยนเป็นเล็กแทน ใช้แรงเพราะกิ่งจะไม่เรียบร้อยหน้าตาตลับเรานั้น ตัวใหญ่ ๆ ก็จัดเป็นใช้ไม่ได้ ให้เป็นคันที่จะให้ท่านเจ้าประคำครั้งนี้ ให้ใช้เสื้อแดงทางเมืองแขกบ่างพระนายไวยใช้ แต่จะการตลับนี้นานมาแล้วไม่ได้ทันท่าน ต้องรีบทำเสียให้ทันใช้ในวันที่ ๑๐ เดือนหน้า วันจะเสด็จ ๑๐ ค่ำเดือนที่ ๔ จะให้พลา

สยามินทร์

"หลวงฤทธิ์" พระยาราไชสวริยาธิบดี (พื้อน ศิลปี)

"เจ้าหมื่นไวย" พระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ ม.ล. วราห์ กุญชร

"เจ้าปลื้" กุ๊กโยสันลัดเมรอต์ แห่งบรันสวิก ซึ่งเขามาเป็นครูสยาม

วันที่ ๕ ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๔

พระยาบุรุษ

ขอหรือของบุหรี่ประจำเพื่อนี้ก็ตามทีเจ้าฟ้าน้อยเหมือนอยู่อีกหรือไม่ ถ้าหมดเสียแล้ว จะให้ขยายเป็นอย่างอื่น

สยามินทร์

จะไปด้วยเรือสุพรรณหงษ์ แต่ท้ายเรือให้เป็นข้างใน ให้พระยาบรบ เสมอใจ ไปอยู่ข้างหน้า เพราะเรือกระทวนไปถึงช้าไม่มีข้างในจะไปนั่งคอยเสียกลางแดดและขายน้ำเป็นการเวลา จัดสำหรับวันนี้ท่านั้น

(ระบบนี้เป็นพระราชหัตถเลขาพระองค์เจ้าฉมงเขียนแทง)

"เรือสุพรรณหงษ์" เรือยนต์ชื่อสุพรรณหงษ์

"เสมอใจ" พระยานิพัทธราชกิจ (อ้น นรพัลลภ)

เพ็ชรบุรี

พระยาบรม

วันที่ ๑๔ มีเลี้ยงเจ้านายและขุนนางผู้ใหญ่ตั้งแต่ลา หนึ่งก็จะดี แต่เรามีโต๊ะหกเดียง ๑๒ ที่จะรักได้ทั้ง มากกว่านั้น ถ้ามากเลี้ยงต้องพระโรง

สยามินทร์

เพ็ชรบุรี

พระยาบรย

ตัวเรียนคนทุกคนที่ตระเวินทรเทพเขามาใช่ เอาตลงมาแล้วหรือยัง ให้ลิ้นเราปลูกถึงมาถนนหน้าพระโรย ถ้าจัดจากตระเวนแล้วแย่งไว้ในขางกอกที่จำเป็นที่หนูมาไว้ บ่าวออกมาให้ทั้ง ให้ทั้งคู่ว่าขมากน้อยแค่ไหน ปลูกตั้งแต่งเวียนงามมอกไม้ ให้ทั้งกาไรเลขที่ระยาวรพงศ์ว่าคนไม่ละไว้ ๆ ให้เตรียมพร้อม แต่มะม่วงมะพร้าวไม่เห็นมีอกมาเป็นของที่ระ เป็นได้ทั้งนั้น ๆ อย่าง และหวานไปได้ยากเป็นอะไรเลยแซมที่ไหนแซมให้ ๆ ๆ ๆ

"พระศรีเทวเทพ" พระยาโอสถพิชิตชัย (หรุ่น รัตนเสน)

"พระยาวรพงศ์" เจ้าพระยาวรพงศ์พิพัฒน์ (ม.ร.ว. เย็น อิศรเสนา)

เรือนแม่นปืนที่พิพิธพระราชวังบำรุงเป็น มีหลักเพชรบุรี ซึ่งต่อมาในรัชชกาลที่ ๖ เปลี่ยนเรียกว่าพระรามราชนิเวศน์

เพ็ชรบุรี

ให้พระยาบุรุษ
พักกันเข้าฝรั่งไปให้ท่านเล็ก เพราะเพิ่งมาถึง

สยามินทร์

"ท่านเล็ก" คือเจ้าพระยาวิชิตปรีดาธิบดี ไปเฝ้าในการก่อฤกษ์พระที่นั่งศรเพชญปราสาท

เพ็ชรบุรี

พระยาบุรุษ

วันนี้เห็นสลาดูทั่วไป เหวรจะมีการเลี้ยงได้ก็ต่อเมื่อยักลาวนี้ เพราะการข้างลาก่อฤกษ์แล้ว ให้ไปคิดจัดการจับพระยาสุรินทร์และกรมดำรง จะพาปลาได้ฤๅไม่

(กระบันทึกเป็นพระราชดำรัสและการเขียนเอง)

"พระยาสุรินทร์" พระยาสุรินทร์ฤๅชัย (เทียน บุนนาค) ผู้ว่าราชการจังหวัดเพ็ชรบุรี

"กรมดำรง" สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ

"ก่อฤกษ์" ก่อฤกษ์พระที่นั่งพรมพิชัยปราสาท พระราชมนิเวศน์ จังหวัดเพ็ชรบุรี

เพ็ชรบุรี

พระยาบุรุษ

ปลาตกที่ได้มา ให้แจกไปตามเจ้านายและขุนนาง
ส่วนละตัวสองตัว เพราะได้มาไม่ทันเสียง

(และมีนิยมพระราชดำริแลราชวงเวียนแจง)

เพ็ชรบุรี

พระยาบุรฐ

อยากจะลองเลี้ยงโต๊ะสวนสนามคุลักที่วันนี้ แต่อย่าเพิ่งต้องตั้งกรมวังเบิกพระหมายกงคอไก่ก่อนเลย นั่นอะไรเอามาให้ดูมี ควรจะทำกับเข้าฝรั่งได้เล็ก ๆ สิ่งฤๅ ... สิ่งวิเศษเป็นผู้ยังกับการแทนพระยานรฤทธิ์ฤๅอย่างไร จะไปปฤกษาตั้งเลี้ยกันได้ฤๅไม่ ถ้าถึงขอกรมายกรมวังแล้วไม่เลี้ยง เลี้ยงที่พลับพลาสวนริมน้ำ ๑๒ คนให้เต็มที่ ซึ่งว่าจะตั้งโต๊ะ ให้มายืดโต๊ะจัดโต๊ะให้ดู การเชิญจะเชิญเอง ถ้ากับเข้าฝรั่งไม่ได้ จะให้แต่กับเข้าไทยที่ทำในนี้

(ละยัมนเป็นพระราชกระแสรับสั่งให้ดูอันเขียน)

เล่นโต๊ะสวนสนาม หนาวความลองเลี้ยงอาหารฝรั่งไม่ทันทุกปรุงทดที่สั่งมาสำหรับรับพุ้กโยอัน ลัดเบนเกต์ เสียก่อน

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๘

พระยาบุรุษ

นั่งโต๊ะกลมนั้นมันต้องกลายขึ้นไปเป็น ๑๐ คน เพราะฝรั่งเติมมาอีก เห็นจะพอยักได้ ให้คิดอ่านยักแล้วให้ยอกรพีให้รู้เสียด้วย

สยามินทร์

พระยายุรฐ

จงจัดแจงว่าจ้างยุทธเสนาด้วยผีเสื้อและแมลง บางทีจะเห็นอันในตัวไม่ได้ ส่งไม่ให้มันตู ขอให้ผันเข้าไปว่าส่งไปให้ทำกับเข้า

[illegible]

"ตุ้น" ชุดปั้นหลงที่สั่งมาใหม่ ๑ คน มีนายเอ่อลินเป็นหัวหน้า

สวนดุสิต

วันที่ ๒๔ ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๘

ถึงพระยาบุรุษ

ให้เอาตวงซตาอ้ายนัยไปให้โหรเขาหาฤกษ์โกนจุก ในกลาง ๆ เดือนสี่ จะมีวันใด ถ้าไม่ได้กลางเดือนจะตัดสายไปข้างแรมก็ดีอยู่แก่ ๆ ใกล้พิธีดุจ ครั้นจะสั่งออกไปเองก็จะเป็นราชการมากไป

สยามินทร์

"ก้ายนัย" หลวงไกรฤกษ์ราชเสวี (นัย ไกรฤกษ์) บุตรพระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ

สวนดุสิต

วันที่ ๓๐ มกราคม ร.ศ. ๑๒๘

พระยาบุรุษ

การเลี้ยงในวันที่ ๓๐ และวันที่ ๓๑, ๑๑ กับเข้าไทยบอกให้แม่เล็กทำ แต่กับเข้าเรั่งเราหาเอาเองก็ได้ วันที่ ๑๑ เลี้ยงโต๊ะบนพระที่นั่งเวลากลางวัน เป็นเลี้ยงอย่างฝรั่งตั้งโต๊ะเราย แต่คงไม่เป็นใหญ่มากไปกว่าเลี้ยงแขนเควตได้

สยามินทร์

"แม่เล็ก" สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ

พระยาบุรุษ

โกมเรจ้นแก้งหยหาก้วยกวะกาม หมัดทัมน้ำแอร์วิเยน มีสำหรับกันไม่เอาไป

(ทะเบียนนี้เป็นพระราชทัดลเดชาทระงเวียนแลง)

ตบทาก้วรกะกาม เป็นสำรับสั่งทรงเข้าในการที่หลงลืม

ขนมทำดี จะต้องเลี้ยงต่อ ๆ กันไป ครั้วก่อน เจ้าฝรั่ง คือ แม่ทัพเรือเยอรมัน แม่ทัพบกฝรั่งเศส แม่ทัพเรืออังกฤษ คงเป็นครั้วละ ๑๐ โปหา ๑๕

(ฉะนี้ยังเป็นพระราชกระแสรับสั่งให้ผู้เขียน)

ขนมทำดี คือขนมที่กุ๊กฝรั่งเศสทำ

พระยาบุรุษ

ที่บางปอินควรจะใช้เสื้อเมสแย็กกั๊ดหรือเสื้อได้ ให้คิดอ่านตัดขึ้น

สยามินทร์

อัตถิ ภาวุโส สังฆสส กฐินํ อัมมิโก กฐินัต ถาโร อนุโมทามิ ฯ

ลงสี่ยด้วยเรื่องพรมทางพระที่นั่งเวหาศไม่มีเสียเลย และระยะไม่ตัดไม้เลย แต่บรรไดเก่าปูด้วยแพะเป็นพื้นพรม ราศ ถ้าจะพิกล้ม ถ้ามีพรมทางปูเสียให้ตลอดตัวไป ได้จะดี ขอยืมพรมในวังจะได้ดอกกระมัง ให้ถวายพระยาวรพงศ์เตรียมตัวไว้ พรุ่งนี้ไปถึงจะไกรเลส เป็นนี่ให้ส่งพรมขึ้นไป เว้นไว้แต่จะไม่ต้องการ

(และยืนยันเป็นพระราชกระแสรับสั่งให้ผู้อื่นเขียน)

คำอนุโมทนากฐินนั้น พรงอนุโมทนาในการที่ได้จัดรับรองคัณฑไยอัน อัตเบรกดี ที่กรุงเทพ ฯ เรียบร้อยไปตอนหนึ่ง และพรเตรียมรับที่พระราชวังบางปอินต่อไป

เพ็ชรบุรี

ให้พระยาบุรุษ

รักมหาดเล็กเชิญพระราชหัตถ และนำขึ้นทูลเกล้าฯ ให้เจ้าพระยายมราชเวลาพรุ่งนี้ จะไม่รถด่วนก็พัน เว้นแต่ฝนตกมีว่าจะพาร์กรอง ถ้าไม่ช้าบ่ายก็แล้ว แต่ไม่สู้วางใจเพราะฝนไม่อยู่ การอาจคลาดเคลื่อนกันได้ เวลาพ่าจะชุมคนที่เจ้าพระยายมราชเป็นเวลาเย็น ถ้าไปเวลานั้นได้ก็ดี

(ระบบนี้เป็นพระราชหัตถเลขาทรงเขียนเอง)

"เจ้าพระยายมราช" เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) ทำบุญอายุครบ ๔๙ ที่บ้านตำบลวัดสามพระยา

สวนดุสิต

วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๙

พระยาบุรุษ

เรื่องกุ๊กฝรั่งนี้ได้กระทำไปมาตั้งแต่กำลังเลี้ยงเจ้าฝรั่งอยู่แล้ว เดินว่าเลิกไม่ได้ เสียน้อยเสียยากเสียมากเสียงาน เวลาสุดมุนจะต้องเรียกขึ้นไปก็ต้องเสียเงินมาก เราคงจะต้องเลี้ยงแขกบ้านด้วยเนื้องอยู่เสมอให้เขากินอยู่ดี ๆ กลายเป็นให้เขากินเนื้อเขาไปหมด ไฟคงจะต้องเป็นกันนักยิ่งขึ้นกว่าเมื่อไม่เคยกัน อันเราได้เคยถูกกินมามาแต่ก่อนเสมอไม่ขาด และเมื่อว่าความความจริงเขากินของเนื้อได้จริง ๆ ในเวลานี้อาศัยกับเจ้าฝรั่งนี้เป็นเครื่องเลี้ยงชีวิตจริง ๆ ไม่ใช่กินเปนอดีรถลาภแต่ควรจะทำให้เป็นครัวเดียวกันได้ ฤๅแยกเป็น ๒ ครัวแต่ลดรายจ่ายลงได้ เหตุด้วยพระยานรฤทธิ์แกทำกับเจ้าแขกอยู่อีกขาหนึ่ง ถ้าพี่เจ้าจัดหว่างกลางน่าที่จะสำเร็จเรียบร้อยได้ เงินคงเสียมากแต่ที่จริงทุนรอนเราก็มีพอเสีย ถ้าหากว่าจัดการให้เป็นหลักฐานมั่นคงดี

เป็นพระราชดำรัสเมื่อครั้งก่อน เสียเรื่องเท่านี้จะเป็นไรไป ให้คิดอ่านหาฤๅกับรพิดูเถิด

สยามินทร์

เนื่องจากพระราชปรารภนี้ จึงได้จ้างกุ๊กฝรั่งเศสไว้ประจำในห้องครัวพระเข้าต้นตั้งแต่นั้นมา.

สวนดุสิต

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๘

พระยาบุรมและหลวงนายศักดิ์

ม้าหมู่ซึ่งจะตั้ง ๔ ทิศถานชกรบ พระยาอนุวัตน์ กราบวาจาขอให้ม้าหมู่วัดพระแก้วหน้าพระพุทธบัตรล้ว พระพุทธเลิศหล้านั้นได้ ม้าหมู่เล็กเช่นนี้มีสหมู่ อยู่แห่งใด ให้ตีตราอ่านตีตาม ถ้าจำเรจให้พระยาอนุวัตน์ชักมาแต่ เครื่องที่จะตั้งสงสัยว่าเครื่องแก้วลายทอง จะตั้งได้แต่ ๔ ทิศ จะต้องตั้งเครื่องไม้ราตีตหนึ่ง เครื่องไม้ราน่านน่าจะ จำรุดทรุดโทรมทองลอก ควรจะควร ถ้าค่าควรหนัก ก็ให้แต่งทองเสียใหม่ การคุมโต๊ะหมู่วัดพระแก้วไม่ยาก เพราะใช้ขึ้นน้อย ให้ตีตราอ่านเก็งทาคุมเสีย แล้วยกโต๊ะ หมู่เข้ามาคุมให้ตลักสำรับหนึ่ง โต๊ะตั่งเตียงคุมลองทุ โต๊ะทั้ง ๔ สำรับ โต๊ะด้านหน้าจะต้องแบนเครื่องยก ส่ง จะชาตกเรื่องเชิงเทียน แต่ที่ว่าใช้ระย้าทองที่ สำหรับทั้งเสียงโต๊ะแบนเครื่องโต๊ะและค่าเก้าอี้ คุมอะไร ๆ ครบ ไม่จำเป็นจะต้องรายเชิงเทียนเล็ก ๆ น้อย ๆ

ไว้ทั้งรังเปล่า ๆ ข้อสำคัญนั้นเพียงสิ่งใดชำรุดให้ได้ซ่อมเสีย การตั้งไม่ยาก

สยามินทร์

"พระยาอนุรักษ์" เจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี
(ม. ร. ว. ปุ้ม มาลากุล)

เรื่องเนื่องมพระนมพระสงฆ์ของเจ้าอุปพงศ์ประยูร ที่สาน
มิสสกะวัน วัดเบญจมบพิตร์.

สวนดุสิต

วันที่ ๑๕ มีนาคม ร. ศ. ๑๒๘

พระยาบุรุษ

เครื่องสำหรับพระอัฐิที่ระออกเวลาพรุ่งนี้ ให้ตั้งให้เจ้าลายพระยาอนุรักษ์และท้าวสุภัทรจัดปูคุม ของอยู่ที่ห้าเรือนที่หมายระบุไว้แล้วนั้นด้วย ให้เบิกตามาให้เรา ๆ ๆ ๆ

"เจ้าสาย" พระวิมาดาเธอ กรมพระสุธาสินีนาฏ
"ท้าวสุภัติ" ท้าวสุภัติการภักดี (ปริก.....)
"แม่เล็ก" สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ
"สด็อยาย" สมเด็จกรมพระยาสุดารัตนราชประยูร

สวนดุสิต

วันที่ ๒๓ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๘

พระยาบุรุษ

โต๊ะหมู่ที่พระตั้งงานเมรุคราวหลังนี้ ใช่โต๊ะแว่นฟ้าเห็นจะไม่ควร จะต้องใช้โต๊ะหมู่ทอง เข้าใจว่ามีอยู่ควรแล้วทั้ง สำรับ ถ้าจำรุดทรุดโทรมฤๅยกพร้อง ให้พระยาอนุรักษ์เร่งทำขึ้นเสีย แต่การคุมต้องคุมใหม่ ช่อลเลนไม่ว่า แก้วลายทองเห็นจะต้องคง ยกเสียแต่เงินแว่นฟ้าจะแต่งเครื่องเงิน โต๊ะหมู่อีกหมู่หนึ่งให้เอาแก้วขาวพระพุทธรสิห์ ให้คิดอ่านกับตึกและพระยาอนุรักษ์เทียบเครื่องประกับซึ่งแว่นฟ้าลองดู ถ้าหากว่าแว่นฟ้ากระจกแต่งเครื่องเงินจะมืดไป จะใช้เครื่องทองก็จะได้แต่ชั่ว จะเทียบหน่อยก็ไม่ต้องกลัว ขอให้ลองเทียบดูนะ จะเป็นอย่าไรก็ให้บอกให้รู้เสียเป็น ๆ

อนึ่งการจัดแว่นฟ้า โต๊ะหมู่ และการเลี้ยงในงานหลัง ต้องใช้มหาดเล็กเหมือนอย่างในงานนี้

สยามินทร์

เมรุพระราชทาน ที่ตำบลเชิงสพานยางคาปัจจุบัน ซึ่งรัชกาลที่ ๕ ทรงสร้างขึ้นเป็นสมเด็จพระปิยมาวดี ฯ

สวนดุสิต

วันที่ ๕ เมษายน ร.ศ. ๑๒๙

พระยาบุรุษ

พิณครุฑนี้จะไปต่อวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ ๑๑ ค่ำว่าง ท่านจงหาเข้ากินดื่มาพญาไทยอย่างเช่นครั้งก่อน ให้บอกคุณเจ้าคุณ พระยาวรพงศ์ พระยาเวียงใน ไปแล้วให้ศึกอ่านจัดการสำหรับกินเข้าเช่นครั้งก่อน

สยามินทร์

สวนดุสิต

วันที่ ๑๖ เมษายน ร.ศ. ๑๒๙

พระยาบุรย

ลูกโตขอให้ท่านเยนกินส์ไปช่วยปลูกต้นไม้ที่วังสันทร์ ให้สั่งแก่ให้ไปฟังคำสั่งความประสงค์ของมกุฎราชกุมาร แล้วให้ทำ

สยามินทร์

"ลูกโต" พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
"ท่านเยนกินส์" นายเยนกินส์ ชาวอังกฤษ ผู้ช่วยดูแลการสวนดุสิต

สวนดุสิต

วันที่ ๒๙ เมษายน ร.ศ. ๑๒๙

พระยาบุรุษ

วันอาทิตย์กินเข้าที่พญาไทเช่นที่เคย

สยามินทร์

พระยาวรพงศ์ พระยาบุรุษ พระยาอนุรักษ์

เขา (คือตุ๊กเป็นต้น) กล่าวกันว่าในงานหญิงไทครั้งนี้จะมีคนมามากทั้งผู้หญิงผู้ชาย เท็จจริงอย่างไรไม่รู้ งานเราไม่ได้คิดจะทำใหญ่โตอะไร แต่ถ้าหากว่าเขามากันไม่มีที่นั่งที่ลุก และไม่ได้นัดหมายทางเข้าทางออกไว้ มันจะยุ่งเวลานั้น อยากสบายใจจึงเห็นว่า คงจะนึกล่วงหน้ากันไว้เสียก่อนบ้าง

ในงานบนตำหนัก เจ้านายให้ขึ้นไปนั่งบนตำหนัก ห้องสวดมนตร์และห้องรับแขก ข้าราชการผู้ใหญ่ ๆ นั่งที่หน้ามุขและชั้นล่าง ผู้น้อยที่เหลือกว่านั้นจึงนั่งสนามหญ้า

ส่วนข้างใน ห้องชั้นล่างข้างตวันออกจัดให้นั่งอุ่นอยู่ และให้เป็นที่แต่งตัวไกนจุดห้องหนึ่ง ห้องชั้นต่อตอนข้างตวันตกให้เป็นที่เลี้ยง จะเลี้ยงเจ้าน้าเจ้าคอฤๅเจ้านายก็ได้ ชั้นบนข้างตวันออก ห้องเป็นที่พักเจ้านายลูกเขอและเจ้าจอมอยู่งาน ข้างตวันตกเป็นที่พักเจ้านายพี่นางน้องนางห้องหนึ่ง สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

ห้องหนึ่ง ในเวลานี้จัดเป็นห้องที่รับแขกที่ [illegible] ห้อง ยัง
ไม่จัดเป็นห้องนอน เรือนญี่ปุ่นให้เป็นที่พักหม่อมเจ้า [illegible]
และเสวยข้าราชการ ให้สมเด็จพระบรมราชินีนาถทรง
จัดการเลี้ยงที่นั่นทีเดียว

ทางเข้าออกผู้หญิงให้ข้ามทางสะพานที่สุดข้างตวันตก
เว้นไว้แต่ขะบวนในวัง ให้ข้ามทางสะพานตรงหน้า
ข้างใน

เวลาที่จะออกไปตลาดรอยู่ข้างจะไกลสักหน่อยหนึ่ง
ให้ออกทางสะพานประตูย่าค่าไปหลังครัวเข้าประตูรั้ว ให้
รั้วนั้นเป็นฉนวน แต่ตั้งแต่ประตูไปจนถึงประตูรั้วไม่ต้อง
กั้นฉนวน วางคนประจำท่านอรอย่างเช่นข้างในเดิมไปตลาด
ครั้งหน้าพระที่นั่งอัมพร ขากลับเข้าวังถ้าจะยกนลำบาก
จัดการให้ข้างในขนรถเสียที่ประตูรั้ว แล้วจะเลี้ยวมา
ออกทางข้างหน้าไม่ผ่านหลังพลับพลาก็เดียวกัน ไม่ต้อง
จะไม่ลำส่อนกันกับข้างหน้า เว้นไว้แต่เมื่อออกถึงถนน
นอก

ในการที่สมเด็จพระบรมราชินีเกิดนั้น จะเดิรเหนือเหนือคย ให้ใช้รถลากเช่นใช้อยู่ในวัง ซึ่งกรมขุนสรรพสาตรมีมาว่าได้มาอีกแล้วนั้น ไปเตรียมไว้ที่หลังตำหนัก

การเลี้ยงข้างหน้าวันที่ ๑๔, ๑๕ เลี้ยงที่ท้องพระโรงพร้อมกันทั้งหมด วันที่ ๑๖ เลี้ยงบัณฑิตย์ที่ท้องพระโรง แต่ตั้งเครื่องและเครื่องเข้านายข้างหน้าให้ใช้โต๊ะเล็ก ๆ ไปเลี้ยงที่โรงลคร เมื่อเวลาเลี้ยงบัณฑิตย์แล้ว ส่วนข้างในให้เลี้ยงในเวลาเลี้ยงบัณฑิตย์นั้นในที่ตำหนัก ข้างในไม่ต้องไปเลี้ยงที่พลับพลา

วันที่ ๑๗, ๑๘ ข้างหน้าต้องเปลี่ยนไปเลี้ยงบนตำหนักทั้งห้องเลวยใหญ่ ห้องเลวยเล็ก และห้องชั้นต่ำทุก ๆ ห้อง ถ้าหากว่าไม่มีฝน เวลาค่ำตั้งโต๊ะเล็กเลี้ยงกลางแจ้งบ้างก็ได้

การเลี้ยงเช้ามื้อ ๑ เวลาตีอวันที่ ๑๘ จะเลี้ยงพระเช้าโมงหนึ่ง อยากจะให้ฉันกับเช้าเสร็จให้ใช้ตะเกียงที่ แต่จะให้อ้ายฝรั่งทำมันผิดจังหวะกันอยู่หนอยหนึ่ง จะเอา

อาหารเย็นไปเลี้ยงแวลาเช้า มันจะเป็นขันฤๅไม่ ถ้าหากว่าพระกันเช้าใจยากต้องเอากับเช้าปี่เตอร์ แต่ในการที่จะให้ตกเข้าที่เดียวออกจะเยือกเย็น เพราะฉะนั้นให้ต้องเครื่องเตรียมไว้ลดเปิดอย่างชะวาสำหรับพระองค์ แต่ต้องเครื่องแกงน้ำเหลืองไม่เย็น จะจัดการเองพระยาบุรุษเข้าใจวิธีกินอย่างชะวาอยู่แล้ว ให้คอยให้การมหาดเล็กให้ถูกต้อง

แต่ส่วนคนหัสดีนั้นเพราะเหตุที่แวลายังเช้า ต้องจัดเลี้ยงเป็นเบรกฟาสต์

วันที่ ๑๐ เลี้ยงพระเป็นสำรับอย่างไทย ๆ แต่การเลี้ยงคนหัสดีต้องเป็นเลี้ยงกลางวัน ด้วยว่าพระแล้วจำเร็จที่เดงสายมาก การในหมายกำหนดวัญเป็นแวลาบ่ายเท่านั้นครั้งนี้เป็นเวลาเช้าดูเหมือนพระไปแล้วก็ทำการวัญเดียว จำนนตกเราทำหนดอย่างไรแน่ไม่เคยเห็น ถ้าหากว่าเราจะต้องกินแต่ตรง ๑๐ หน ทุกแวลาการน้ำแล้วมาถวายของพระเวลาไม่แต่งตัว ถ้าหากว่าไม่แต่งตัว

ตอนนี้คงจะเร็ว เป็นเลี้ยงเช้าได้ ถ้าแต่งตัวน่ากลัวจะต้องไปเลี้ยงเป็นกลางวัน

อนึ่งเวลาสวดมนต์ทั้งวันที่ ๑๔ และที่ ๑๕ ให้มีดอกไม้ใช้ในเวลาสวดมนต์จบ อย่างเช่นงานข้างนอกนิมนต์พระพรหมมาก็ได้ ห้องใช้ห้องที่มีอยู่ก็เพราะดีอยู่อย่างมีอยู่แล้วให้คิดอ่านแขวนเสียให้ได้ พัดพาทย์ให้มีพัดพาทย์รมหาดเล็ก มีแต่เครื่องห้าเหี่ยวนักไม่ครึกครื้น ให้ยืมเต็นต์เขามาตั้งที่สนามหญ้าหลังวังจะได้พอเป็นที่หลบร้อนและเป็นที่ตั้งพาทย์ด้วย

(และมีแม่เป็นพระราชการแล้วรับสั่งให้ยื่นอีกฉบับ)

งานพญาไทครั้งนี้ คืองานขึ้นพระตำหนักพญาไทในเดือนพฤษภาคม ร.ศ. ๑๒๙

โทนจุก โทนจุกนายนับ บุตร์พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ

เลี้ยงบัณฑิตย์ คือเลี้ยงคฤหบดีข้าราชการที่เคยบวชเป็นราชาคณะ ถานาเปรียญมาแต่ก่อน

นิมนต์พระพรหม คือพระมหาพฤฒาธิบดี (อ่อน โกมลรรธนะ) เพราะเคยบวชและได้เป็นพระราชาคณะที่พระอมราภิรักขิตมาแต่ก่อน

วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๒๙

พระยาบรม

นอนเป็นไข้ว่าเกินมะเขือก้ม เห็นจะเป็นด้วยหิวเข้า เดี๋ยนี้กระบากไปเรื่อยๆ ให้สั่งให้อาภาทำที่พญาไทสำหรับกลางคืนวันนี้ คิดอ่านจัดกะหรี่เข้ากับตาอันสักที ให้เข้าหาของหวาน ไม่ต้องมีกับเข้าอื่นก็ได้ กินกันจนๆ อย่าเป็นเวือมเดี๋ยสักที ให้เตรียมให้ทันในวันนี้

สยามินทร์

"อาภา" กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

"ตาอ้น" พระยานิพัทธ์ราชกิจ (อ้น นรพัลลภ)

สวนดุสิต

วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๒๙

พระยาบุรุษ

เรื่องทอดปลาทูข้าอยู่ข้างจะกลัวมาก ถ้าพลาดไปแล้วข้ากลืนไม่ลง ขอให้จัดตั้งเตาทอดปลาที่สะพานต่อเรือนข้างหน้าข้างใน บอกกรมวังให้เขาจัดรถให้นางเอียออกไปทอด เตรียมเตาและกระทะไว้ให้พร้อม

สยามินทร์

ที่สะพานต่อเรือนข้างหน้าข้างใน คือที่พระตำหนักพญาไท

OHIO UNIVERSITY LIBRARY

Please return this book as soon as you have finished with it. In order to avoid a fine it must be returned by the latest date stamped below. All books are subject to recall after two weeks or immediately if needed for reserve.

SEAsia
DS582 .S36 1931x
Chulalongkorn, King of Siam,
1853-1910
Samnao phraratchahatthalekha
Phrabat Somdet Phra
Chunlachomklao Chaoyuhua mi

OHIO UNIVERSITY LIBRARIES
1003207093

โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร
ถนนราชบพิธ พระนคร.

๒๑/๑๐/๗๕